

Bryssel, 8. joulukuuta 2025
(OR. en)

16432/25

COH 244

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	3. joulukuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 739 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE EU:n kaupunkiagenda: kasvua ja vaurautta edistämässä

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 739 final.

Liite: COM(2025) 739 final

Bryssel 3.12.2025
COM(2025) 739 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EU:n kaupunkiagenda: kasvua ja vaurautta edistämässä

{SWD(2025) 389 final}

1. JOHDANTO

Kaupungit ovat eturintamassa vastattaessa Euroopan tulevaisuutta määrittäviin haasteisiin. Kaupungit edistävät kasvua, kilpailukykyä ja innovointia, minkä lisäksi niillä on ratkaiseva merkitys kestäväyyden ja sosiaalisen osallisuuden edistämisen kannalta. Ne edistävät hiilestä irtautumista ja ilmastokestävyyttä ja auttavat osaltaan varautumaan tuleviin kriiseihin ja häiriöihin. Lisäksi ne auttavat edistämään taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Nykyisin noin 75 prosenttia¹ EU:n väestöstä – eli lähes 340 miljoonaa ihmistä – asuu kaupungeissa tai muilla kaupunkialueilla². Kaupungeilla on lukuisia haasteita, kuten kohtuuhintaisten, kestävien ja kunnollisten asuntojen tarjonnan puute, korkeat energiakustannukset, sosiaalinen syrjäytyminen, saavutettavuuteen liittyvät rajoitteet, köyhyysaarekkeet ja ilmastonmuutoksen vaikutukset. Lisäksi osa kaupungeista kutistuu, ja samalla niillä on vaikeuksia pitää kiinni ammatitaitoisesta työvoimasta ja työpaikoista, varmistaa julkisten palvelujen tarjoaminen ja tuottaa riittävästi vero- ja muita tuloja.

Rannikko-, saari-, sisämaa-, vuoristo- ja raja-alueilla sijaitsevat Euroopan kaupungit ovat erittäin monimuotoisia paitsi maantieteellisesti myös väestöprofiiliensa ja sosioekonomisten valmiuksiensa suhteen. Tämä monimuotoisuus vaikuttaa niiden kykyyn vastata käynnissä oleviin muutoksiin. Maanosan kaupunkimallin ansiosta eri kokoiset kaupungit pystyvät edistämään mielekkäällä tavalla alueellista kehitystä ja yhteenliitettävyyttä. Suuremmat kaupungit toimivat usein innovointikeskuksina, kun taas keskikokoisilla ja pienemmillä kaupungeilla sekä kaupunkialueilla on ratkaisevan tärkeä rooli sekä paikallisväestöjä että ympäröiviä alueita, myös maaseutualueita, tukevien palvelujen tarjoamisessa ja mahdollisuuksien parantamisessa. Koulutukseen, hoitoon, terveyteen, liikkumiseen, urheiluun, liiketoimintaan ja vähittäiskauppaan liittyvät kaupunkipalvelut tuottavat positiivisia ulkoisvaikutuksia, mikä edistää maaseudun kehittämistä ja kaupunkien välistä kehitystä.

Kaupungit ovat keskeisiä talouden lähentymisen ja kilpailukyvyn, osaajien houkuttelemisen, investointien ja kasvun edistämisen kannalta.³ Tämä dynamiikka voi kuitenkin aiheuttaa myös haasteita, kuten kustannusten nousua, ruuhkia ja alueellisia eroja, myös köyhyysaarekkeita. On keskeisen tärkeää soveltaa tasapainoista, monikeskuksista toimintamallia pyrittäessä lieventämään tällaisia vaikutuksia. Kaupungeilla (erityisesti pienemmillä kaupungeilla) on kuitenkin erilaiset lähtökohdat, oikeudelliset valtuudet ja resurssit, ja niiden hallinnolliset valmiudet ja talousarviot ovat usein rajalliset.

EU:n kaupunkiagendassa esitellään EU:n visio, toimintapolitiikka ja joukko toimia, jotka koskevat kaiken kokoisia kaupunkeja. Lisäksi siinä esitetään tulevaisuudennäkymät kestäväälle ja yhdenmetylle kaupunkikehitykselle. Agendan tarkoituksena on luoda puitteet EU:n politiikkojen alueita ja kaupunkeja koskevan ulottuvuuden vahvistamiseksi. Sillä pyritään myös tarjoamaan koordinoitua ja virtaviivaistettua tukea hyödyntämällä nykyisen sekä vuosia 2028–2034 koskevan seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen välineitä, jotta voidaan vastata kaupunkien tarpeisiin ja toteuttaa EU:n keskeisiä painopisteitä paikallistasolla. Lisäksi

¹ Eurostat *Statistics Explained* ja GISCO, perustuu vuoden 2021 väestönlaskennan väestöruutuaineistoon ja vuoden 2021 paikallisiin hallinnollisiin yksiköihin.

² Termillä 'kaupungit' tarkoitetaan tässä asiakirjassa "EU:n kaupunkeja ja muita kaupunkialueita", ellei toisin mainita. Eurostat käyttää kaupunkien määrittelyssä seuraavia kategorioita, joista kaksi ensimmäistä viittaa kaupunkialueisiin: i) kaupungit (tiheästi asutut alueet, joissa asuu 38,9 % EU:n väestöstä), ii) pienet kaupungit ja esikaupungit (keskitiheästi asutut alueet, joilla asuu 35,9 % EU:n väestöstä) ja iii) maaseutualueet (harvaan asutut alueet, joilla asuu 25,2 % EU:n väestöstä). Eurostat, JRC ja Euroopan komission aluepolitiikan pääosasto (2021) – *Eurostat Statistics Explained*.

³ Moretti, E (2014). *Are Cities the New Growth Escalator?* World Bank Policy Research Working Paper No. 6881, <https://ssrn.com/abstract=2439702>.

kaupunkiagendassa tunnustetaan kaupunkien rooli keskeisinä kumppaneina pyrittäessä vastaamaan EU:n merkittävimpiin haasteisiin ja löytämään niihin ratkaisuja.

Jotta EU:n kaupunkiagenda olisi vaikuttava, sillä on lisäksi edistettävä toimintapolitiikkoja, joiden ansiosta kaupungit pystyvät paitsi tuottamaan arvoa myös levittämään tuottamaansa arvoa tasapuolisesti ja tehokkaasti eri puolille EU:ta niin, että kaikki maat ja alueet hyötyvät kasvusta ja hyvinvoinnista. Tätä varten kaupunkiagenda kattaa kaupungit ja muut kaupunkialueet ja siinä korostetaan näiden alueiden ja ympäröivien alueiden (toiminnalliset kaupunkialueet ja toiminnalliset maaseutualueet) välisten yhteyksien merkitystä.

EU:n kaupunkiagendassa hyödynnetään merkittäviä strategiakehyksiä, kuten alueellista agendaa 2030 ja uutta Leipzigin peruskirjaa, ja sitä täydennetään kaupunkiasioita koskevalla hallitustenvälisellä yhteistyöllä ja sen tärkeimmällä välineellä, kaupungeja koskevalla EU:n toimintaohjelmalla.

Laatiessaan EU:n kaupunkiagenda Euroopan komissio järjesti kattavan kuulemisen kerätäkseen näkemyksiä monilta eri sidosryhmiltä. Kuuleminen koostui seuraavista: i) kannanottopyyntö, joka päättyi 26. toukokuuta 2025 ja johon saatiin 193 vastausta paikallisviranomaisilta ja muilta viranomaisten edustajilta, kansalaisilta, kansalaisyhteiskunnan järjestöiltä ja muilta tahoilta; ii) Krakovassa 17.–19. kesäkuuta 2025 järjestetyssä kuudennessa kaupunkifoorumissa käyty kaupunkien sidosryhmien välinen keskustelu kaupunkien keskeisistä haasteista ja tarpeista; iii) kaupunkien kanssa 24. kesäkuuta 2025 käyty täytäntöönpanovuoropuhelu; iv) useat tapaamiset ja kahdenväliset keskustelut paikallisia, alueellisia ja kansallisia viranomaisia edustavien organisaatioiden sekä yleiseurooppalaisten verkostojen kanssa; sekä v) osallistuminen eri tapahtumiin. Tällä kattavalla kuulemisprosessilla varmistettiin, että päätöksenteossa sovellettiin laajaa ja osallistavaa toimintamallia.

2. KAUPUNGIT JA EU:N POLITIIKKA

Euroopan unioni kaupungistuu yhä enemmän, ja EU:lle on ominaista erilaisten kaupunkialueiden (jotka vaihtelevat aina pienistä kaupungeista suurkaupunkialueisiin) moninaisuus.⁴ Vuonna 2021 EU:n väestöstä 39 prosenttia asui noin 700 kaupungissa, 36 prosenttia noin 9 000 pienessä kaupungissa tai esikaupungissa ja 25 prosenttia maaseutualueilla.⁵ Kaupungistumista tapahtuu pääasiassa suuremmissa kaupungeissa ja niitä ympäröivillä alueilla. Vuonna 2021 Alankomaissa, Espanjassa ja Kreikassa erityisen suuri osuus – yli puolet – väestöstä asui kaupungeissa, kun taas Irlannissa 45,2 prosenttia väestöstä asui maaseutualueilla. EU:n kaupunkien, pienempien kaupunkien ja esikaupunkien väestö kasvaa, kun taas maaseutualueiden väestö vähenee.

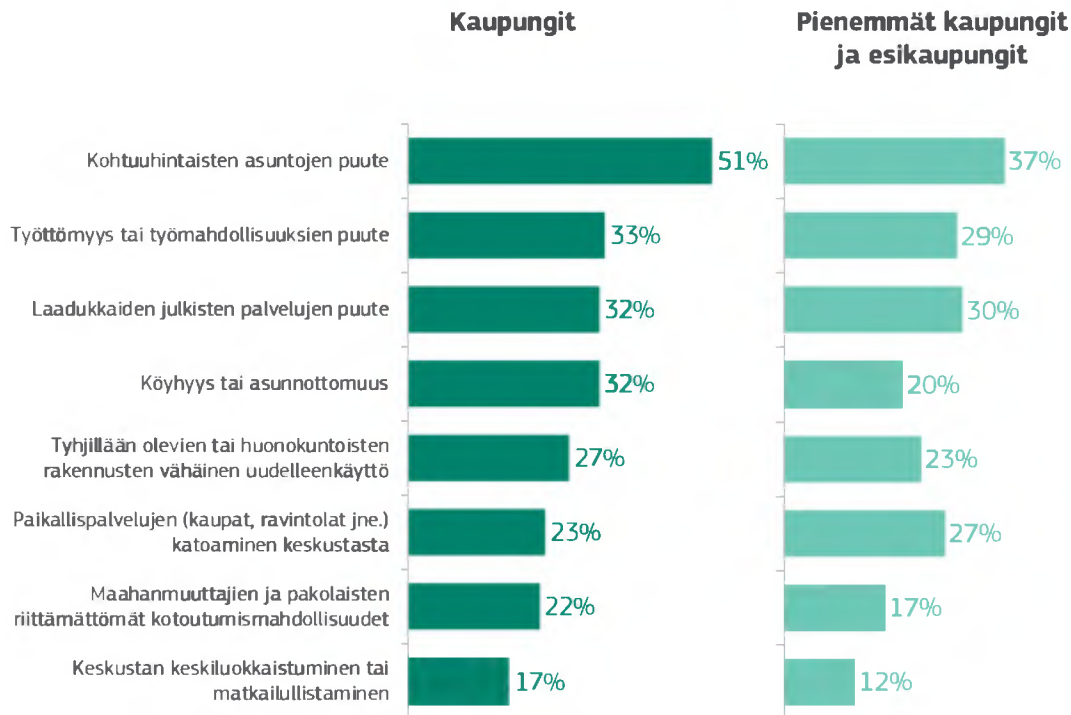
Hiljattain tehdystä Eurobarometri-tutkimuksesta⁶ kävi ilmi, että **kaupungeissa asuvien eurooppalaisten välittömin ja kiireellisin ongelma on selvästi kohtuuhintaisten asuntojen puute**, jota 51 prosenttia pitää välittömänä ja kiireellisenä ongelmana (kaavio 1). Kolmasosa vastaajista (33 %) ilmoitti, että **työttömyys tai työmahdollisuuksien puute** on kiireellinen ongelma heidän kaupungissaan. Luvut olivat vastaavia myös **laadukkaiden julkisten palvelujen puutteen** (32 %) ja **köyhyyden tai asunnottomuuden** (32 %) osalta. Pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa asuvat vastaajat pitivät kiireellisimpänä ongelmana

⁴ Tässä luvussa esitetyt tiedot ovat suurelta osin peräisin teoksesta Dijkstra, L. ja Testori, G., *Trends, Challenges and Opportunities in EU Cities: Supporting the EU Cities Agenda*, Euroopan komissio, Ipsa, 2025.

⁵ *Eurostat Statistics Explained* ja GISCO, perustuu vuoden 2021 väestönlaskennan väestörakenteeseen ja vuoden 2021 paikallisiin hallinnollisiin yksiköihin.

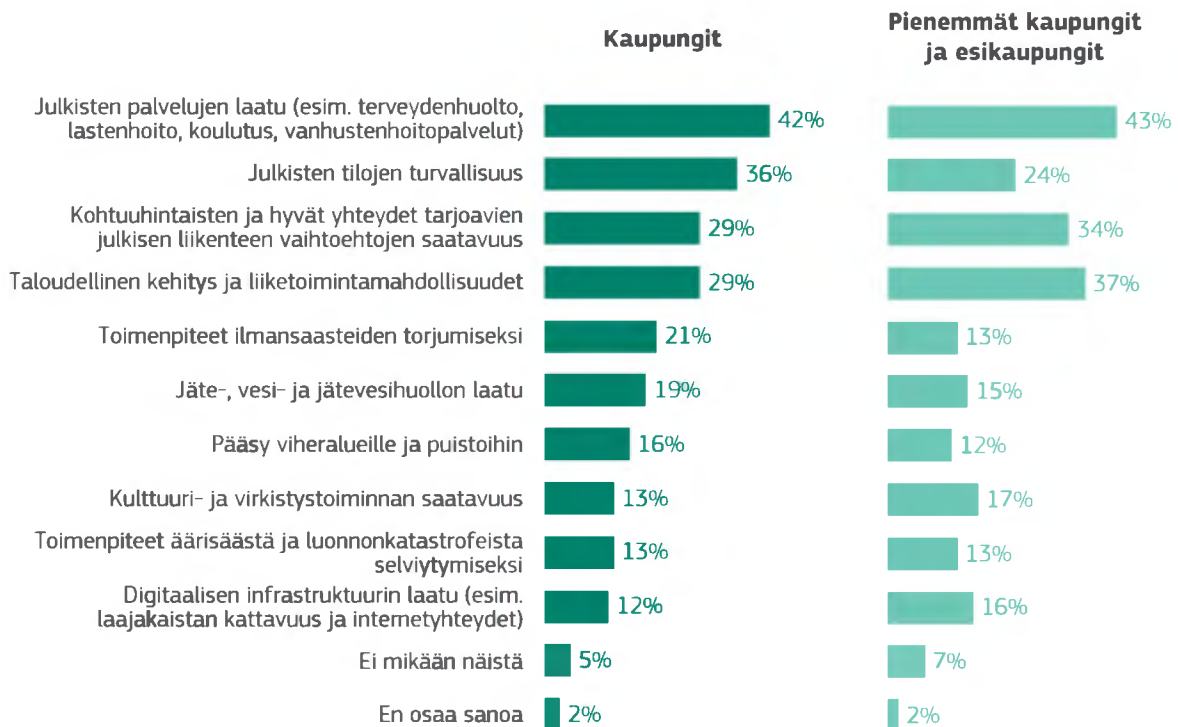
⁶ *Public opinion on urban challenges and investment in cities – kesäkuu 2025 – Eurobarometri-tutkimus*.

kohtuuhintaisten asuntojen puutetta (37 %), jonka jälkeen tulivat julkisten palvelujen puute (30 %) ja työttömyys tai työmahdollisuuksien puute (29 %).

Kaavio 1. Kaupungeissa, pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa asuvien eurooppalaisten välittömin ja kiireellisin ongelma (Eurobarometri 2025).

Kun kysyttiin, **missä on eniten parannettavaa**, kaupungeissa asuvien vastauksissa ensimmäisiksi sijoittuivat **julkisten palvelujen laatu** (42 %) ja **julkisten tilojen turvallisuus** (36 %) (kaavio 2). Niiden jälkeen tulivat **kohtuuhintaisten ja hyvät yhteydet tarjoavien julkisen liikenteen vaihtoehtojen saatavuus** sekä **taloudellinen kehitys ja liiketoimintamahdollisuudet** (joista kummankin mainitsi 29 % vastaajista). Pienempien kaupunkien ja esikaupunkien asukkaiden vastauksissa ensimmäiseksi sijoittui julkisten palvelujen laatu (43 %), jonka jälkeen tulivat taloudellinen kehitys ja liiketoimintamahdollisuudet (37 %) ja kohtuuhintaisten ja hyvät yhteydet tarjoavien julkisen liikenteen vaihtoehtojen saatavuus (34 %).

Kaavio 2. Kaupungeissa, pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa asuvien eurooppalaisten mielestä eniten parannusta vaativat asiat (Eurobarometri 2025).

Unioni pitää EU:n kaupunkeja ja kaupunkialueita keskeisinä kumppaneina unionin vuosien 2024–2029 painopisteiden⁷ saavuttamiseksi toteutettavien politiikkojen täytäntöönpanossa. Tätä varten EU:n yhdenmennyyn poliittiseen kehykseen on sisällytetty toimia, jotka koskevat i) kilpailukykyä, digitalisaatiota, innovointia ja investointeja; ii) sosiaalista osallisuutta ja tasa-arvoa; iii) turvallisuutta ja varautumista; iv) kohtuuhintaisia, kestäviä, kunnollisia ja osallistavia asuntoja ja rakennuksia; v) ilmastotoimia, ympäristöä ja puhdasta energiaa; vi) liikkuvuutta; ja vii) kansainvälistä yhteistyötä. Nämä politiikat ovat usein tiiviisti sidoksissa toisiinsa, mikä kuvastaa EU:n sitoutumista kestävän ja osallistavan kaupunkikehityksen edistämiseen.

2.1 Kaupungit vetävät puoleensa osaajia sekä edistävät kilpailukykyä, digitalisaatiota, innovointia ja investointeja.

Kaupungit ovat EU:n kilpailukykyyn avaintekijöitä, jotka edistävät innovointia ja kestävä kehitystä ja luovat työpaikkoja. Ne ovat dynaamisia ja kilpailullisia paikkoja, joissa sidosryhmien, mukaan lukien korkeakoulujen, läheisyys ja niiden monialainen vuorovaikutus sekä keskeisten tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien saatavuus edistävät innovointia ja teknologista kehitystä. EU:n metropolialueet⁸, erityisesti pääkaupunkialueet, olivat keskeisiä kilpailukykyyn ja työllisyyden kannalta vuonna 2022, ja niissä perustettiin eniten uusia yrityksiä. Näiden alueiden osuus kasvuyrityksistä ja työllisyydestä (63 %) oli suurempi kuin niiden osuus väestöstä (59 %), ja niiden osuus BKT:stä oli vielä tätäkin suurempi (68 %)

⁷ Euroopan unionin painopisteet 2024–2029.

⁸ Metropolialueella tarkoitetaan NUTS 3 -aluetta tai NUTS 3 -alueiden kokonaisuutta, ja määritelmä kattaa kaikki toiminnalliset kaupunkialueet, joiden asukasluku on vähintään 250 000. Toiminnallinen kaupunkialue koostuu kaupungista ja sen työssäkäyntialueesta, joten se käsittää tiheästi asutun kaupungin ja harvemmin asutun työssäkäyntialueen, jonka työmarkkinat ovat tiiviissä yhteydessä kaupunkiin. Ks. [Territorial typologies manual – metropolitan regions – Statistics Explained – Eurostat](#) ja [Functional urban area – Statistics Explained – Eurostat](#).

verrattuna muihin kuin metropolialueisiin.⁹ Vuonna 2024 iältään 25–64-vuotiaista kaupunkien asukkaista 45 prosentilla oli korkeakoulututkinto, kun pienemmissä kaupungeissa / esikaupungeissa vastaava luku oli 31 prosenttia ja maaseutualueilla 26 prosenttia.¹⁰ Kaupungeissa asui 41 prosenttia EU:n työvoimasta, kun taas pienempien kaupunkien ja esikaupunkien osuus oli 34,5 prosenttia ja maaseutualueiden osuus 24,5 prosenttia.¹¹

EU:n politiikkatoimilla pyritään edistämään kilpailukykyä keskittymällä innovoinnin vauhdittamiseen sekä strategisten teknologioiden käyttöönottoon ja laajentamiseen kilpailukykykompassin¹² ja puhtaan teollisen kehityksen ohjelman¹³ mukaisesti. Kaupungit voivat myös lisätä EU:ssa tuotettujen puhtaiden ja kiertotalouteen perustuvien teknologioiden kysyntää. EU:n julkisten hankintojen kehityksen tulevassa tarkistuksessa keskitytään yksinkertaistamiseen ja selkeytetään julkisten hankintojen käyttöä strategisena investointivälineenä. Näin autetaan ratkaisemaan julkisia hankintoja koskevia haasteita, joita kaupungeilla on hankintaviranomaisina, ja tuetaan kriittisiä aloja ja puhtaiden ratkaisujen saatavuutta sekä kiertotalouteen perustuvia toimintamalleja¹⁴.

EU tunnustaa myös kaupunkien keskeisen roolin taloudellisen kehityksen edistämisessä sekä kaupunkien ja teollisuuden välisten strategisten kumppanuuksien helpottamisessa. Investoinnit koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen¹⁵, mukaan lukien digitaalisten ja vihreiden taitojen kehittäminen, sekä yrittäjyyskasvatus ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan vastata työmarkkinoiden vaatimuksiin ja torjua eriarvoisuutta, jota teknologiset muutokset ja innovaatiot tuovat mukanaan. Lisäksi tutkimuksen ja innovoinnin hyödyntäminen osallistavan, puhtaan, häiriönsietokykyisen ja älykkään siirtymän tukemiseksi auttaa kaupunginhallintoja lisäämään tietämystä ja kehittämään näyttöön perustuvia paikkalähtöisiä strategioita taloudellisen häiriönsietokykyä parantamiseksi.

Matkailu tuotti vuonna 2023 arviolta 764 miljardia euroa bruttoarvonlisäystä, ja sen osuus EU:n talouden kokonaisbruttoarvonlisäyksestä on 7,1 prosenttia¹⁶, vaikkakin osuus vaihtelee suuresti EU:n jäsenvaltioiden välillä.¹⁷ Matkailu on noussut Euroopassa ennätystasolle, yli pandemiaa edeltäneiden lukujen: vuosina 2014–2024 matkailu kasvoi kaupungeissa 35 prosenttia ja pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa 41 prosenttia, kun taas maaseutualueilla kasvua oli maltilliset 8 prosenttia.¹⁸ Huonosti hallinnoidut matkailijavirrat kuitenkin kuormittavat resursseja sekä aiheuttavat ahtautta ja yhteiskunnallisia vastareaktioita, jotka ovat seurausta muun muassa riittämättömästä asuntotarjonnasta. Ala on edelleen hyvin hajanainen, ja sille ovat ominaisia jäsenvaltioiden ja alueiden erilaiset hallintomallit. Näin ollen kaupunkien on osallistuttava tiiviisti asiaankuuluviin aloitteisiin, jotta voidaan varmistaa hyvät tulokset paikallisella tasolla. EU tukee matkailualan siirtymäpolun ja Euroopan

⁹ JRC ARDECO Explorer.

¹⁰ Eurostat Population in private households by educational attainment level and degree of urbanisation [edat ifs 9913].

¹¹ Population by sex, age, citizenship, labour status and degree of urbanisation – Eurostat.

¹² COM(2025) 30 final.

¹³ COM(2025) 85 final.

¹⁴ Esimerkiksi kiertotalouskaupunkeja ja -alueita koskeva aloite.

¹⁵ Osaamisunionin tavoitteena on antaa kaikille oppijoille taitoja, jotka parantavat heidän kykyään selviytyä työmarkkinoiden muutoksista, parantavat heidän työllistettävyyttään ja auttavat saamaan laadukkaita työpaikkoja.

¹⁶ Tiedot ovat saatavilla Euroopan komission sisämarkkinoiden, teollisuuden, yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan pääosaston teollisia ekosysteemejä koskevasta indikaattorikokoelmasta (2023) [PowerBI dashboard], tiedot haettu 4. elokuuta 2025.

¹⁷ EU:n kestävä matkailun strategiaa koskeva kuuleminen.

¹⁸ Nights spent at tourist accommodation establishments by degree of urbanisation and coastal/non-coastal area – Eurostat.

matkailuohjelman 2030¹⁹ kautta siirtymistä kestävämpiin, häiriönsietokykyisiin ja digitaalisiin matkailunhallintamalleihin ja matkailupalveluihin.

Kulttuuri, luovat alat ja urheilu parantavat kaupunkien vetovoimaa ja ihmisten terveyttä mutta myös luovat työpaikkoja ja lisäävät kilpailukykyä ja hyvinvointia. Kaupungit eri puolilla EU:ta ovat kulttuurilähtöisen kehityksen eturintamassa ja ovat siksi luonnollisia kumppaneita kokeiluissa, joissa ennakoidaan suuntauksia ja tutkitaan sosiaalisen ja taloudellisen innovoinnin malleja. Kulttuurikompassissa esitetään pitkän aikavälin strateginen visio, jolla pyritään vahvistamaan kulttuurin roolia Euroopan identiteetin muodostamisessa kaikkialla EU:ssa.

EU:n digitalisaatiopolitiikalla kurotaan umpeen digitaalista kuilua tuottavuuden ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Sillä muun muassa autetaan kaupunkia tunnistamaan teknologisia puutteita, hankkimaan strategisesti tarkoituksenmukaisia teknologioita, määrittämään palvelujen painopisteitä, kehittämään tarvittavia taitoja, selviytymään EU:n sääntelykehyksistä, mahdollistamaan kehittyneiden teknologioiden, kuten tekoälyn ja esineiden internetin, käyttöönotto paikallisviranomaisten keskuudessa ja varmistamaan mahdollisuus käyttää yhteentoimivia dataekosysteemejä. Investoinnit nopeiden yhteyksien infrastruktuuriin, kuten 5G- ja kuituinfrastruktuuriin, ovat ratkaisevan tärkeitä EU:n kaupungeissa – erityisesti alueilla, joilla palveluja ei ole riittävästi – jotta voidaan helpottaa saumatonta digitalisaatiota. Suuret kaupunkikeskukset toimivat usein innovaatiokeskittyminä ja digitaalisten välineiden varhaisina omaksujina, mutta niillä on keskeinen rooli myös innovaatioiden levittämisessä, yhteyksiltään heikompien alueiden tukemisessa ja yhteenkuuluvuuden edistämässä. Datan hyödyntäminen julkisen politiikan seuraamisessa – digitaalisten kaksosten kaltaisten välineiden avulla – parantaa kaupunkien häiriönsietokykyä ja suunnitteluvalmiuksia ja auttaa samalla sovittamaan paikalliset toimet yhteen digitaalinen vuosikymmenen □ohjelman tavoitteiden kanssa.

EU:n tekoälyn soveltamisstrategialla tuetaan kaupunkia paikallisviranomaisten ja yritysten hallinnollisen rasitteen vähentämisessä mutta myös autetaan tekoälyalan startup-yrityksiä kasvamaan. Digitaali-innovaatiokeskittymät ovat keskeisiä toimijoita Euroopan tekoälyalan innovaatioekosysteemissä. Ne ovat keskeinen yhteyspiste, joka nopeuttaa kaupunkien digitaalista muutosta, myös tekoälyn omaksumista, ja antaa niille siihen liittyviä neuvoja.²⁰

Kaupungit ovat avainasemassa digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan eurooppalaisen julistuksen²¹ täytäntöönpanossa, EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteiden²² nopeammassa saavuttamisessa sekä digitaalisten ekosysteemien ja digitaalisten ammattien saavutettavuuden parantamisessa. Lisäksi sähköistä hallintoa koskevat aloitteet²³ ovat keskeisen tärkeitä nykyaikaistettaessa kaupunkien julkisia palveluja ja lisäämässä kansalaisten osallistumista kehittämällä yhteentoimivia digitaalisia palveluja, jotka ovat tehokkaita ja kansalaiskeskeisiä.

¹⁹ Matkailualan siirtymäpolku on politiikkakehys, jossa alalle määritellään keskeiset toimet, tavoitteet ja edellytykset ja jolle neuvosto antoi tukensa hyväksymässään Euroopan matkailuohjelmassa 2030.

²⁰ Esimerkiksi paikallisia digitaalisia kaksosia koskeva EU:n välineistö tarjoaa modulaarisen, standardeihin perustuvan valikoiman välineitä, joiden tarkoituksena on auttaa kaupunkia ja yhteisöjä kaikkialla Euroopassa simuloimaan, analysoimaan ja suunnittelemaan kaupunkiympäristöjä tehokkaammin.

²¹ Eurooppalaiset digitaaliset oikeudet ja periaatteet | Euroopan digitaalista tulevaisuutta rakentamassa.

²² Kaupungit ovat keskeisen tärkeitä digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevan eurooppalaisen julistuksen täytäntöönpanon kannalta.

²³ Esimerkiksi Living in EU □aloite.

2.2 Kaupunkien tilanne vaihtelee köyhyyden, työpaikkojen, sosiaalisen osallisuuden ja tasa-arvon suhteen

Työllisyysaste ja köyhyys- ja syrjäytymisriskiaste olivat EU:n tasolla vuonna 2023 lähes identtiset kaupunkien, pienempien kaupunkien ja esikaupunkien sekä maaseutualueiden osalta.²⁴ Työllisyyttä, koulutusta ja terveydenhuollon tuloksia koskevat tiedot ovat kaupunkien osalta parempia kuin pienempien kaupunkien ja esikaupunkien tai maaseutualueiden osalta. Tämä johtuu osittain siitä, että mahdollisuudet ja laadukkaiden palvelujen saatavuus keskittyvät enemmän kaupunkeihin. Tuloerot ovat kaupungeissa edelleen huomattavat, ja niiden taustalla ovat taloudellisten näkymien polarisoituminen ja kohonneet elinkustannukset.²⁵ Vaikka köyhyysaste vaihtelee huomattavasti EU:n kaupunkien välillä, yleisenä suuntauksena on, että köyhät kohtaavat kaupungeissa ainutlaatuisia haasteita, jotka eroavat maaseudulla kohdatuista haasteista.

Sosiaalista osallisuutta ja tasa-arvoa koskevalla EU:n politiikalla edistetään osallistavia yhteiskuntia, joissa varmistetaan, että kaikkia kohdellaan oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Tasa-arvon valtavirtaistamiseen perustuvan, intersektionaalisen lähestymistavan omaksuminen auttaa kaupungeja ymmärtämään paremmin eriarvoisuuden ja syrjinnän monitahoista luonnetta. Tämä on ennakoedellytys sille, että voidaan suunnitella kattavia ja räätelöityjä poliittisia toimintamalleja, joilla vastataan heikommassa asemassa olevien ryhmien ja marginalisoituneiden yhteisöjen toisiinsa liittyviin tarpeisiin. On tuettava kaupunkien pyrkimyksiä puuttua sosiaalisiin eroihin ja rakenteelliseen eriarvoisuuteen ja varmistaa, että keskeiset palvelut ovat jokaisen saatavilla, jotta kaikki – myös vammaiset henkilöt ja kaupunkien lähialueilla asuvat – voivat osallistua yhteiskuntaan täysipainoisesti. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin²⁶ ja tasa-arvon unionin strategioiden²⁷ täytäntöönpano on ratkaisevan tärkeää, koska näissä aloitteissa keskitytään muun muassa asuntojen, liikennepalvelujen, koulutuksen ja työn saatavuuteen sekä syrjinnän ja syrjäytymisen vaarassa olevien ryhmien yhtäläisiin mahdollisuuksiin. Euroopan komissio hyväksyy vuonna 2026 köyhyyden vastaisen strategian, jolla pyritään varmistamaan, että ihmiset saavat tarvitsemansa suojelun, sekä puuttumaan köyhyyden perimmäisiin syihin ja käsittelemään köyhyyden monia eri ulottuvuuksia.

Kansalaisyhteiskunnan ryhmien²⁸ ja alueellisten sidosryhmien välistä yhteistyötä tehostetaan asiaankuuluvilla EU:n politiikoilla. Tällainen yhteistyö voi auttaa kehittämään paikallisia toimintasuunnitelmia, joilla vastataan tehokkaammin tiettyjen yhteisöjen tarpeisiin, edistetään osallistavampaa ja tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa kaikkialla Euroopassa ja lisätään yhteenkuuluvuutta. Yhteisöjen tukijärjestelmien ja paikallisviranomaisten valmiuksien vahvistaminen, keskeisten palvelujen saatavuuden, kohtuuhintaisuuden ja laadun parantaminen sekä paikallisten ekosysteemien kehittäminen ovat erittäin tärkeitä, jotta voidaan varmistaa naisten ja muiden syrjinnän ja syrjäytymisen vaarassa olevien ryhmien, kuten

²⁴ Population by sex, age, citizenship, labour status and degree of urbanisation – Eurostat.

²⁵ Alustavat havainnot OECD:n ja alue- ja kaupunkipolitiikan pääosaston hankkeesta ”What works for inclusive growth in cities: A compendium” (2025).

²⁶ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin 20 periaatetta – Työllisyys, sosiaali- ja osallisuusasiat.

²⁷ Sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025, EU:n rasismin torjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025, romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys 2020–2030, hlbtiq+ -henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2026–2030 ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030. Vuoden 2025 jälkeen hyväksytään uusi sukupuolten tasa-arvostrategia ja uusi rasisminvastainen strategia.

²⁸ Esimerkiksi ympäristöalan ja yhteisötalouden kumppanit, nuorisojärjestöt, sosiaalisen osallisuuden, perusoikeuksien, vammaisten henkilöiden oikeuksien, sukupuolten tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä vastaavat elimet sekä kansalliset ihmisoikeusinstituutit ja □järjestöt.

maahanmuuttajien ja pakolaisten, yhdenvertainen pääsy palveluihin ja työmarkkinoille sekä heidän osallistumisensa yhteiskuntaan.

Sosiaalisen osallisuuden ja tasa-arvon ulottuvuudet olisi otettava huomioon alakohtaisten politiikkojen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa paikallisella tasolla, jotta varmistetaan, että kaupungit tarjoavat saavutettavia ja kohtuuhintaisia palveluja kaikille henkilöille, myös vammaisille henkilöille, ja edistävät köyhyyden vähentämistä.

2.3 Kaupungit ovat keskeisessä asemassa julkisten tilojen turvallisuuden ja vaarattomuuden varmistamisessa, ja ne ovat etulinjassa toteuttamassa EU:n häiriönsietokykyä ja varautumista koskevia toimia

Kaupungit ovat keskeisiä toimijoita julkisten tilojen turvallisuuden varmistamisessa, radikalisoitumisen ehkäisemisessä ja yhteisöjen suojelemisessa terrorismilta. Elämänlaatua EU:n kaupungeissa koskevan kyselytutkimuksen²⁹ mukaan turvallisuuden tunne vaihtelee kaupungin koon mukaan: alle 250 000 asukkaan kaupungeissa asuvista 75 prosenttia tunsi olonsa turvalliseksi, kun taas kaupungeissa, joiden asukasmäärä oli tätä suurempi, vastaava osuus oli 67 prosenttia.

Rikollisuutta koskevat näkemykset vaihtelevat EU:ssa huomattavasti kaupungistumisasteen mukaan. Vuonna 2020 niiden EU:ssa asuvien ihmisten osuus, joiden mielestä nämä kysymykset olivat merkityksellisiä heidän asuinalueensa kannalta, oli huomattavasti suurempi kaupungeissa (16,3 %) kuin pienemmissä kaupungeissa ja esikaupungeissa (8,4 %) tai maaseutualueilla (5,8 %).³⁰ Lähes kaikissa jäsenvaltioissa ihmisten kokema rikosten, väkivallan tai vandalismin uhka oli suurinta kaupungeissa.

Varautumista³¹ ja turvallisuutta koskevalla EU:n toimilla pyritään saamaan aikaan hyvin varautunut ja häiriönsietokykyinen yhteiskunta, jossa kaikilla ihmisillä on sama suojelun ja turvallisuuden taso asuinpaikasta, sukupuolesta tai erityisistä tarpeista ja olosuhteista riippumatta. Kaupungeissa julkisen infrastruktuurin suunnittelulla voidaan auttaa varmistamaan kansalaisten turvallisuus ja turvallisuuden tunne julkisissa tiloissa esimerkiksi huolehtimalla siitä, että katuvaloja on riittävästi ja että julkinen liikenne on turvallinen. Näin kansalaiset, ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, voivat liikkua julkisissa tiloissa luottavaisin mielin. Julkisten tilojen turvallisuus on myös olennaista, kun on kyse kaupunkien roolista sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, yhteisön osallistamisen ja demokraattisen osallistumisen edistämisessä.

Ihmisen aiheuttamat turvallisuusuhat, kuten järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi, vaikuttavat kaupunkeihin. Eurooppalaisessa sisäisen turvallisuuden strategiassa (ProtectEU)³² korostetaan, että järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin vaikutukset tuntuvat usein paikallisesti. Vaikka kaupungeilla on järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin lisäksi myös monia muita haasteita, kuten huumausaineisiin liittyvä ja sukupuoleen perustuva väkivalta sekä ihmiskauppa erityisesti seksuaalista riistoa varten, niillä on myös keskeinen rooli näiden haasteiden torjunnassa.³³ Olisi löydettävä paikallisia ja alueellisia ratkaisuja, joilla vähennetään ihmisten, ja erityisesti nuorten, alttiutta rikollisten tai terroristien värväykselle sekä heikennetään laittoman toiminnan houkuttelevuutta ja rikollisuuden soluttautumista ja

²⁹ Elämänlaatua eurooppalaisissa kaupungeissa koskeva kyselytutkimus (2023).

³⁰ Eurostat – Crime, violence or vandalism in the area by degree of urbanisation.

³¹ Varautuminen – Euroopan komissio.

³² COM(2025)148 final.

³³ *The Future of Cities*, Vandecasteele, I., Baranzelli, C., Siragusa, A. ja Aurambout, J. (toim.), EUR 29752 EN, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg, 2019, ISBN 978-92-76-03847-4, doi:10.2760/375209, JRC116711.

ehkäistään niitä. ProtectEU-strategiassa määritellään tavoitteita ja toimia näihin uhkiin vastaamiseksi keskittyen rikollisen toiminnan häiritsemiseen hallinnollisen lähestymistavan, rikosentorjunnan, kriittisen infrastruktuurin turvaamisen ja lainvalvontayhteistyön avulla sekä parantamalla jäsenvaltioiden operatiivisia valmiuksia torjua rikollisuutta.³⁴ Huumausaineisiin liittyvien riskien ja haittojen vähentämiseksi kaupungeja kannustetaan EU:n huumausainestrategian 2026–2030³⁵ mukaisesti harkitsemaan toimenpiteitä, joilla parannetaan yhteisöperustaisten terveys- ja sosiaalipalvelujen saatavuutta niitä tarvitseville koheesiopolitiikan tuella.

Osallistava kaupunkisuunnittelu on ratkaisevan tärkeää tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistämisen sekä sosiaalisen syrjäytymisen torjumisen kannalta. Kaupungit tarjoavat ylivoimaisesti eniten mahdollisuuksia henkilökohtaisten oikeuksien, vapauden, osallisuuden ja korkea-asteen koulutuksen saatavuuden edistämiseen.³⁶

Väestön valmistaminen kriisitilanteisiin sekä turvallisuus- ja varautumisenäkökohtien valtavirtaistaminen EU:n politiikkaan ja ohjelmiin ovat varautumisunionistrategian keskeisiä osia. Kaupunkien on investoitava häiriönsietokyky- ja varautumistoimenpiteisiin, jotta voidaan ehkäistä ja lieventää järjestelmään viimeaikoina kohdistuneita ja tulevia häiriöitä (esimerkiksi luonnonkatastrofit, pandemiat ja geopoliittiset riskit). Älykkäiden kaupunkien teknologioista voisi olla hyötyä kaupunkien häiriönsietokyvyn ja varautumisen lisäämisessä. Kriisinhallinnalla olisi lisättävä kaupunkien häiriönsietokykyä ja varautumista, mukaan lukien kriittisen infrastruktuurin suojaaminen kaikenlaisilta turvallisuuteen ja yleiseen turvallisuuteen liittyviltä uhilta. Siinä olisi myös hyödynnettävä avaruusresurssien strategista käyttöä. Kaupunkien on lisäksi löydettävä innovatiivisia ja kustannustehokkaita tapoja varmistaa kansalaisvarautuminen erityisesti uusien teknologioiden väärinkäytön osalta. Kaupungit ja niitä ympäröivät maaseutualueet ovat avainasemassa yhteisöjen häiriönsietokyvyn kannalta myös elintarviketurvan ja elintarvikehuollon varmistamisen osalta.

2.4 Kaupungeilla on akuutteja asumiseen ja rakennuksiin liittyviä haasteita

Kohtuuhintaisten asuntojen puute on yksi kaupunkien kiireellisimmistä ongelmista, ja kaupungeissa asumisesta on tullut liian kallista yhä useammille ihmisille³⁷, mukaan lukien nuorille³⁸. Vuonna 2024 kohtuuttomasta asumismenorasituksesta kärsivien osuus oli suurin kaupungeissa, joissa se oli 10 prosenttia, kun taas pienemmissä kaupungeissa / esikaupungeissa se oli 8 prosenttia ja maaseudulla 6 prosenttia. Lähes puolet kaupungeissa asuvasta EU:n väestöstä tarvitsisi yli 20 vuoden asuntolainan voidakseen ostaa pinta-alaltaan 25 neliömetrin asunnon ja 90 prosenttia tarvitsisi yli 30 vuoden asuntolainan 75 neliömetrin asuntoon. Lisäksi noin 16 prosenttia EU:n väestöstä elää ahtaissa oloissa, joista kärsivät eniten pienituloiset kotitaloudet.³⁹ Asunnottomuus lisääntyy, ja EU:ssa on arviolta miljoona asunnotonta.⁴⁰

³⁴ EU:n kaupungit radikalisoitumista vastaan □aloitteen ja radikalisoitumisen ehkäisemisen EU-tietokeskuksen puitteissa kehitetyt välineet tukevat paikallisia toimijoita.

³⁵ Vuonna 2025 hyväksytään uusi EU:n huumausainestrategia, jossa määritellään painopisteet vuosille 2026–2030.

³⁶ Euroopan komissio, alue- ja kaupunkipolitiikan pääosasto, de Dominicis, L., Kovacic, M., De Franceschi, et al. (2025), *Social Progress in cities and rural areas of the EU*, Euroopan unionin julkaisutoimisto. <https://data.europa.eu/doi/10.2776/9234298>.

³⁷ *Public opinion on urban challenges and investment in cities – Eurobarometri-tutkimus 2025*.

³⁸ JRC:n Indicators Explorer □työkalu, joka perustuu nuorten elämänlaatuindeksin tietoihin, osoittaa, että vuodesta 2011 lähtien tyytymättömyys kohtuuhintaisten asuntojen saatavuuteen on lisääntynyt EU:n nuorten keskuudessa: tyytymättömien nuorten osuus nousi 38,7 prosentista (2011) 50 prosenttiin (2024).

³⁹ *Housing in Europe – 2024 edition – Interactive publications – Eurostat*.

⁴⁰ Affordable Housing Database, HC3.1 People experiencing homelessness – OECD.

Asuminen on kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason yhteinen vastuu. Kansallisessa politiikassa määritellään yleiset puitteet, mutta kaupungeilla on kuitenkin ainutlaatuiset valmiudet käsitellä asumisen haasteita, koska niillä on tarvittavaa osaamista ja ne ovat suorassa vuorovaikutuksessa yhteisöjen kanssa. Niillä on ensikäden ymmärrystä paikallisista tarpeista ja ne voivat edistää viranomaisten, sidosryhmien ja yksityisen sektorin välisiä kumppanuuksia tarvittavien investointien liikkeelle saamiseksi. Vuosien 2014–2020 koheesiopolitiikan ohjelmissa toteutettiin yhteensä 9,6 miljardin euron investoinnit (mukaan lukien EU:n talousarviovarat ja kansalliset rahoitusosuudet) asuntosektorin parantamiseen. Ohjelmakaudella 2021–2027 koheesiopolitiikan rahastoista on tähän mennessä osoitettu 7,5 miljardia euroa asuntosektorille tehtäviin investointeihin, joissa keskitytään energiatehokkuuteen sekä syrjinnän tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa oleville ryhmille tarkoitettuihin sosiaalisen asuntotuotannon asuntoihin. Lisäksi Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) investoidaan yhteensä arviolta 1,9 miljardia euroa toimenpiteisiin, joilla käsitellään asumistilannetta yksilöiden ja julkisten palvelujen kannalta⁴¹ (esimerkiksi asunnon saannin mahdollistaminen, asumisen tukeminen sekä yhdenmety tuki asuin- ja elinolojen parantamiseksi). Käynnissä oleva EU:n koheesiopolitiikan väliarviointi tarjoaa hyvän tilaisuuden käsitellä asumiseen liittyviä haasteita. Kun jäsenvaltiot kohdentavat varoja uudelleen väliarvioinnin yhteydessä, niitä kannustetaan osoittamaan rahoitusta kohtuuhintaisia, kestäviä ja kunnollisia asuntoja edistäviin investointeihin. Myös elpymis- ja palautumistukivälineellä on merkittävä vaikutus asumiseen ja se tuottaa konkreettisia hyötyjä kaupunkien ja kaupunkialueiden asukkaille. Kaiken kaikkiaan elpymis- ja palautumistukivälineestä on kohdennettu asumiseen yhteensä 19,6 miljardia euroa, mukaan lukien investoinnit asuntojen kohtuuhintaisuuden ja saatavuuden tukemiseen, kun taas Euroopan investointipankki on vuosina 2021–2024 myöntänyt kohtuuhintaista asumista varten 15,6 miljardia euroa rahoitustukea.

Tulevalla kohtuuhintaista asumista koskevalla eurooppalaisella suunnitelmalla tuetaan kohtuuhintaisen, kestävän ja kunnollisen asumisen edistämistä koskevien EU:n poliittisten tavoitteiden saavuttamista. Asuntokriisin syitä käsitellään suunnitelmassa erityisillä toimilla, jotka koordinoidaan muiden EU:n aloitteiden, kuten Euroopan asuntorakentamisstrategian, sosiaalista ja kohtuuhintaista asumista koskevien EU:n valtiontukisääntöjen tarkistamisen ja EU:n köyhyysentorjuntastrategian kanssa. Kohtuuhintaisia ja kestäviä asuntoja koskeva yleiseurooppalainen investointijärjestely täydentää rahoituksen tukemista koskevaa suunnitelmaa tarjoamalla yhtenäiset puitteet sosiaaliseen, kohtuuhintaiseen ja kestäväan asumiseen tehtävien investointien tukemiseen. Jäsenvaltioita kannustetaan myös hyödyntämään yhdessä Euroopan investointipankin kanssa kehitettyjä rahoitusvälineitä sekä tulevaa yleiseurooppalaista investointijärjestelyä, jotta saadaan houkutelua lisää yksityistä rahoitusta ja edullisin ehdoin myönnettäviä lainoja.

Lisäksi jäsenvaltioiden olisi painotettava arkkitehtuurin ja elinympäristön laatua **uuden eurooppalaisen Bauhausin** periaatteiden ja arvojen mukaisesti. Kyseisellä aloitteella tuetaan kestäviä käytäntöjä rakennetussa ympäristössä toteuttamalla yhdenmetyjä kaupunkistrategioita, jotka koskevat muun muassa innovatiivisten tekniikoiden ja materiaalien käyttöä. Tavoitteena on edistää asuinalueiden elvyttämistä ja häiriönsietokykyä kunnioittaen samalla kulttuuriperintöä sekä Euroopan paikallisia arvoja ja perinteitä. Asuinrakennusten lisäksi myös julkisia rakennuksia sekä hylättyjä teollisuusrakennuksia ja □ alueita on

⁴¹ Ohjelmakaudella 2021–2027 ESR+:n toimenpiteet kohdistetaan asunnottomiin tai asunnottomuuden vaarassa oleviin henkilöihin ja perheisiin, vammaisiin henkilöihin, ikääntyneisiin, kolmansien maiden kansalaisiin, pakolaisiin ja marginalisoituneisiin yhteisöihin.

nykyaikaistettava ja niistä on tehtävä (energia)tehokkaampia ja väestön kannalta osallistavampia.

2.5 Kaupungit vaikuttavat ilmastonmuutokseen ja muihin ympäristöhaasteisiin ja myös kärsivät niistä, minkä lisäksi niillä on keskeinen rooli vauhditettaessa puhtaaseen energiaan siirtymistä

Kaupungit ja muut kaupunkialueet tuottavat noin 45 prosenttia maailman kasvihuonekaasupäästöistä.⁴² Niihin kohdistuu suhteettoman paljon ilmastouhkien kielteisiä vaikutuksia, joita yhteisvaikutus muiden tekijöiden (kuten huono ilman- ja vedenlaatu, riittämätön maaperän sulkeminen) kanssa pahentaa entisestään. Myös äärimmäinen kuumuus on merkittävä uhka, joka vaikuttaa erityisesti kaupunkeihin ja aiheuttaa lämpösaarekeilmiötä, jossa kaupunkialueista tulee huomattavasti ympäröiviä alueita lämpimämpiä. Tulvat uhkaavat noin 10,6:tta prosenttia EU:n kaupunkialueista.⁴³ Koska kaupungit ovat lähellä kotitalouksia, yrityksiä ja yhteisöjä, ne ovat keskeisiä kumppaneita pyrittäessä saavuttamaan puhdas, turvallinen ja kohtuuhintainen energiajärjestelmä. Niiden on yhdessä alueiden kanssa pantava täytäntöön jopa 70 prosenttia päästöjä vähentämistoimenpiteistä, ja niiden osuus julkisista investoinneista on 50 prosenttia ja julkisista menoista 30 prosenttia.⁴⁴ Kaupungit vaikuttavat energiasiirtymään maankäytön suunnittelua, lupamenettelyjä, kestäviä julkisia hankintoja ja investointeja koskevilla päätöksillään. Lisäksi maastopalot aiheuttavat Euroopan kaupungeille yhä suuremman riskin. Tämä johtuu paitsi ilmastossa tapahtuneista muutoksista myös siitä, että luonnonvaraisen maaston ja kaupungin väliset rajapinnat⁴⁵ ovat laajentuneet, mikä edellyttää parempaa varautumista ja koordinoituja torjuntatoimenpiteitä.

EU pyrkii tunnustamaan entistä paremmin paikallisten ja alueellisten toimijoiden keskeisen roolin sellaisten paikkalähtöisten toimenpiteiden kehittämisessä ja täytäntöönpanossa, jotka edistävät osaltaan EU:n varautumisen ja häiriönsietokyvyn lisäämistä ilmastotoimien, ympäristön sekä puhtaan ja kohtuuhintaisen energian osalta. Kehittäessään politiikkojaan EU tunnustaa hajautetut energiajärjestelmät strategisiksi varoiksi ja aikoo siksi tukea hajautettua uusiutuvan energian tuotantoa, energiatehokkuutta ja varastointia, paikallisia energiyhtiöitä, älykkäitä verkkoja ja kansalaislähtöisiä energiyhteisöjä. Kaukolämpöverkostojen rakentamisen kannustimia edistetään.

Käynnissä oleva koheesiopolitiikan väliarviointi tarjoaa jäsenvaltioille tilaisuuden priorisoida uudelleen rahoitusta vesiresilienssiin liittyvien haasteiden käsittelemiseksi erityisesti digitoitujen järjestelmien ja luontoon perustuvien ratkaisujen kautta sekä energiasiirtymän edistämiseksi esimerkiksi jakeluverkkojen, yhdysjohtojen ja siirtoinfrastruktuurin avulla.

Laatiessaan ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmiaan sekä tulevia kansallista ja alueellista kumppanuutta koskevia suunnitelmiaan jäsenvaltioita kannustetaan kohdentamaan jatkuvaa rahoitusta ympäristöön, ilmastoon ja energiaan liittyviin investointeihin (varmistuen samalla, että ne on suunniteltu siten, että ne kestävät tulevia ilmastoriskejä ja tukevat paikallisia ratkaisuja, kuten yhteisiä lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmiä) sekä energiatehokkuuteen ja hiilestä irtautumiseen liittyviin investointeihin.

Ympäristön osalta jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että paikallisviranomaiset panevat täytäntöön kaikki tarvittavat jätteitä ja kiertotaloutta koskevan EU:n lainsäädännön mukaiset

⁴² Crippa, M., Guizzardi, D., Ciarlantini, S., Pagani, F., Banja, M., Muntean, M., Pisoni, E.: EDGAR_GHG_by_settlement_2025, data-aineisto, https://edgar.jrc.ec.europa.eu/edgar_smod, 2025.

⁴³ Euroopan ympäristökeskuksen kertomus (14/2023) ”Urban adaptation in Europe”.

⁴⁴ Alueiden ja kuntien tila – EU:n vuosikertomus 2024, Euroopan alueiden komitea.

⁴⁵ Luonnonvaraisen maaston ja kaupungin väliset rajapinnat ovat alueita, joilla ihmisen rakentama ympäristö kohtaa luonnonvaraisen kasvillisuuden tai sekoittuu siihen. Siksi näillä alueilla on usein suurempi maastopalojen riski.

kiertotaloutta, jätehuoltoa sekä uudelleenkäyttöä/kierrätystä koskevat toimenpiteet, tarkistetun ilmanlaatudirektiivin mukaiset ilmanlaatua koskevat toimenpiteet, melua koskevat toimenpiteet, luonnon ennallistamista koskevaan asetukseen perustuvat kaupunkiluonnon ja kaupunkipuuston latvuspeiton suojelua ja parantamista koskevat toimenpiteet sekä vesiresilienssistrategian mukaiset kaupunkien vesiresilienssin parantamista koskevat toimenpiteet.

2.6 Liikennepalveluja on kaupungeissa paremmin saatavilla

Julkisen liikenteen saatavuus on kaupungeissa yleensä parempi kuin muilla alueilla, mikä helpottaa tavaroiden, ihmisten ja tiedon liikkumista ja parantaa tuottavuutta. Ihmisten ja toimintojen keskittymisen vuoksi julkisen liikenteen tarjoaminen on kaupungeissa tehokkaampaa, mutta tällainen keskittyminen voi aiheuttaa myös pahoja ruuhkia. Vaikka ilmanlaatu onkin parantunut, saastumistaso ylittää edelleen EU:n kynnyksarvot useissa kaupungeissa.⁴⁶

EU:n liikkuvuuspolitiikassa etusijalla on siirtyminen kestäviin, turvallisiin, esteettömiin, osallistaviin, kohtuuhintaisiin, häiriönsietokykyisiin ja älykkäisiin kaupunkiliikennejärjestelmiin.⁴⁷ Painopiste on kaupunkien ja kaupunkien kehysalueiden (julkisen) liikenteen kehittämisessä, nykyaikaistamisessa, vähähiilistämässä ja sähköistämässä,⁴⁸ aktiivisessa liikkumisessa (pyöräily ja kävely) sekä jaetuissa liikkumismuodoissa ja palveluissa. Toimissa painotetaan yhdenmukaista suunnittelua, saumattomien multimodaalisten yhteyksien edistämistä, tieliikenneturvallisuuden parantamista, kestävästä kaupunkilogistiikan vahvistamista sekä ruuhkien ja sitä kautta kaupunkien saasteiden ja päästöjen vähentämistä, jotta voidaan saavuttaa myös ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskeva tavoite. EU:n politiikalla autetaan myös torjumaan liikenneköyhyyttä (myös maaseutualueilla), integroimaan kaupunkilogistiikka paremmin kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitteluun ja vahvistamaan kaupunkiliikenteen ja matkailun välistä yhteyttä. Jäsenvaltioita kannustetaan myös käyttämään ilmastotoimien sosiaalisen tuen suunnitelmiaan liikenneköyhyyden torjumiseen esimerkiksi investoimalla julkiseen liikenteeseen, aktiiviseen liikkumiseen ja jaettuun liikkumiseen.

EU:n politiikkatoimissa keskeisellä sijalla ovat 431 kaupunkisolmukohtaa⁴⁹, joita pidetään hyvin toimivan Euroopan laajuisen liikenneverkon (TEN-T) keskeisinä osatekijöinä. Asianomaisia kaupunkeja pyydetään laatimaan toiminnallisille kaupunkialueilleen kestävästä kaupunkiliikenteen suunnitelma, keräämään dataa, ottamaan käyttöön lataus- ja tankkausinfrastruktuuria kestäviä vaihtoehtoisia polttoaineita varten sekä kehittämään multimodaalisia henkilöliikenteen solmukohtia ja tavaraliikenneterminaaleja. Jäsenvaltioiden on laadittava kansallisia ohjelmia, joilla tuetaan kaupunkialueiden pyrkimyksiä. Euroopan

⁴⁶ Ilmansaastepäästöt ovat vähentyneet kahden viime vuosikymmenen aikana, minkä ansiosta ilmanlaatu on parantunut. Pienhiukkasista (PM_{2.5}) johtuvat kuolemantapaukset EU:ssa vähenivät 45 prosenttia vuosina 2005–2022, minkä ansiosta EU lähestyy vuoteen 2030 ulottuvassa saasteettomuustoimintasuunnitelmassa asetettua 55 prosentin vähennystavoitetta.

⁴⁷ COM(2021) 811 final.

⁴⁸ Mukaan lukien parempien ja kohtuuhintaisempien liikenneyhteyksien kehittäminen kaupunkien ja niitä ympäröivien alueiden välille.

⁴⁹ Asetuksessa (EU) 2023/1804 olevan määritelmän mukaan 'kaupunkisolmukohdalla' tarkoitetaan kaupunkialuetta, jolla Euroopan laajuisen liikenneverkon liikenneinfrastruktuuri, kuten taajama-alueella ja sen ympärillä sijaitsevat satamat, mukaan lukien matkustajaliikenneterminaalit, lentoasemat, rautatieasemat, logistiset alustat ja tavaraliikenneterminaalit, on liitetty kyseisen infrastruktuurin muihin osiin sekä alue- ja paikallisliikenteen infrastruktuuriin.

komissio puolestaan tukee jäsenvaltioita tässä tehtävässä ja antaa ohjeita, jakaa tietämystä ja tarjoaa verkostoitumismahdollisuuksia liikkumiseen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi.

Euroopan laajuiseen liikenneverkkoon perustuvassa hiljattain julkaistussa suurnopeusratasuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi lyhentää pääkaupunkien ja merkittävien kaupunkisolmukohtien välisten suosittujen rautatiematkojen kestoa puoleen nykyisestä eri puolilla Eurooppaa. Suunnitelman tavoitteena on toteuttaa hyvin toimiva ja entistä nopeampi suurnopeusrautatieverkko vuoteen 2040 mennessä ja edistää intermodaalista liikennettä kaupunkiyhteyksien avulla.

EU:n politiikkatoimissa keskeisellä sijalla on myös kaupunkiliikenteen, asuntopolitiikan ja maankäytön suunnittelun välisten synergioiden parantaminen, liikenteen innovaatioiden ja digitalisaation, myös tekoälyn, mahdollisuuksien hyödyntäminen ja kaupunkien tieliikenneturvallisuuden parantaminen edelleen.⁵⁰ Vuosia 2021–2030 koskevissa EU:n tieliikenneturvallisuuspolitiikan puitteissa, joissa yksilöidään keskeisiä painopistealueita ja käsitellään merkittävimpiä riskitekijöitä, kiinnitetään erityistä huomiota vaaralle alttiisiin tienkäyttäjiiin – kuten jalankulkijoihin, pyöräilijöihin ja moottoripyöräilijöihin – joihin vaikutukset eniten kohdistuvat kaupunkialueilla.

Koheesiopolitiikan puitteissa tuetaan liikennettä merkittävästi, ja ohjelmakaudella 2021–2027 on varattu investointeja varten yli 59 miljardia euroa.⁵¹ Lisäksi käynnissä oleva koheesiopolitiikan väliarviointi antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden siirtää resursseja latausverkkoihin.

Elpymis- ja palautumistukivälineestä on osoitettu kestävän liikenteen ja kaupunkiliikenteen tukemiseen yhteensä yli 26 miljardia euroa.⁵² Tuettuja investointeja on käytetty useisiin eri tarkoituksiin, kuten metro- ja raitiovaunujärjestelmien laajennuksiin, pyöräteihin ja infrastruktuuriin. Nämä investoinnit parantavat konkreettisesti kaupunkien kilpailukykyä ja houkuttelevuutta ja varmistavat, että ne pysyvät talouskasvun ja innovoinnin vetureina.

2.7 EU:n kaupungit ja kansainvälinen toimintaympäristö

Kaupungeilla on tärkeä rooli kansainvälisessä yhteistyössä. Globaali kaupankäyntiympäristö on radikaalissa murroksessa, ja maailmanlaajuinen taloudellinen ja geopoliittinen pirstoutuminen kiihtyy erityisesti uusien protektionististen kauppapolitiikkojen myötä. Varmistaakseen kilpailukykyä kaupunkien on sopeuduttava toimintaympäristössään tapahtuviin muutoksiin ja monipuolistettava talouksiaan esimerkiksi vähentämällä riippuvuuttaan yhdestä toimialasta tai kaupapakumppanista.

EU tietää, että kaupunkien välinen **kansainvälinen yhteistyö** on arvokas keino lisätä keskinäistä ymmärrystä. Se toteuttaa edelleen sellaista kaupunkipolitiikkaa, joka on yhdenmukaista maailmanlaajuisten puitteiden kanssa ja edistää aktiivisesti YK:n Agenda 2030 □toimintaohjelman ja YK:n uuden kaupunkikehitysohjelman kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. EU tukee jatkossakin YK:n hyväksymän ”kaupungistumisasteen” määritelmän käyttöä. Osallistumalla Maailman kaupunkifoorumin ja G7□maiden kaupunkikehityksiministerien kokousten kaltaisiin foorumeihin EU pystyy keskeisesti

⁵⁰ Komissio käynnistää osana tekoälyn soveltamisstrategiaa autonomista ajamista edistäviä kaupunkeja koskevan aloitteen (Autonomous Drive Ambition Cities) nopeuttaakseen operatiivisten palvelujen käyttöönottoa yhteistyössä eurooppalaisten palveluntarjoajien kanssa. COM(2025) 723 final.

⁵¹ https://cohesiondata.ec.europa.eu/cohesion_overview/21-27.

⁵² Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 2021/241 liitteen VI perusteella. Kaupunkiliikenneinfrastruktuuri, julkisen liikenteen liikkuva kalusto (esimerkiksi raitiovaunut, metrot ja linja-autot) ja polkupyöräinfrastruktuuri.

vaikuttamaan kansainväliseen kaupunkipolitiikkaan. EU:n kaupungit hyötyvät merkittävästi kansainvälisestä yhteistyöstä. URBACT-ohjelman kaltaiset ohjelmat mahdollistavat yhteistyön EU:n ehdokasmaiden, myös Ukrainan, kaupunkien kanssa ja tukevat kaupunkihallintoa ja suunnittelua sekä yhteisölähtöistä kehittämistä koskevan tietämyksen vaihtoa ja valmiuksien kehittämistä. Lisäksi kansainvälinen kaupunki- ja alueyhteistyön ohjelma (IURC)⁵³ ja maailmanlaajuinen kaupunkisiirtymää koskeva missio (UTM)⁵⁴ auttavat muodostamaan EU:n kaupunkien ja Latinalaisen Amerikan, Aasian, Afrikan ja Pohjois-Amerikan kaupunkien välisiä yhteyksiä ja edistävät yhteistyötä muun muassa kaupunkiliikenteeseen, energiasiirtymään, kiertotalouteen ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyvien yhteisten haasteiden ratkaisemiseksi. Kuten EU:n ja Intian strategisessa ohjelmassa⁵⁵ korostetaan, EU ja Intia toteuttavat parhaillaan merkittäviä toimia syventääkseen kestävästä kaupunkistumisesta koskevaa yhteistyötä olemassa olevien kumppanuuksien avulla keskittyen kaupunkeihin. EU:ssa sijaitsevat kaupungit hyötyvät kansainvälisistä aloitteista kuten WHO:n johtamasta ikäystävällisten kaupunkien maailmanlaajuisesta verkostosta, joka auttaa lisäämään ikäihmisten osallistumista yhteisön elämään ja edistää tervettä ja aktiivista ikääntymistä. Kansainvälisen yhteistyön kehittämistoimia täydennetään pitkään valmisteilla olleilla aloitteilla, joiden tarkoitus on luoda EU:n ulkosuhteisiin ihmisten välinen ulottuvuus ja tukea paikallishallintojen välisiä yhteisiä toimia, kuten kaupunginjohtajien maailmanlaajuisesta energia- ja ilmastosopimusta, jossa EU:n johtoasema vahvistaa maailmanlaajuisesta kaupunkidiplomatiaa ja monitasoista yhteistyötä.

Kaupungistumisen kiihtyessä maailmanlaajuisesti EU edistää monitasoista ja rajatylittävää yhteistyötä, myös ehdokasmaiden kanssa, ja varmistaa näin, että kaupungit toimivat paikallisina muutoskeskuksina ja tekevät maailmanlaajuisesta yhteistyötä kestävä ja osallistavan kehityksen edistämiseksi. EU ja sen jäsenvaltiot tukevat merkittävästi kaupunkikehitystä ja infrastruktuuria sekä yhteistyötä kumppanimaiden alue- ja paikallisviranomaisten kanssa Global Gateway-strategian ja Euroopan kestävä kehityksen rahasto plussan (EKKR+) mukaisten kestävä kehityksen politiikkatoimien toteuttamiseksi. Ne myös pyrkivät parantamaan kansainvälisen rahoituksen saatavuutta itselleen. Paikallisviranomaiset ovat tärkeitä toimijoita naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineessä, mikä näkyy myös Global Gateway-strategiassa. Ne ratkaisevat jokapäiväisiä haasteita paikallisella tasolla ja lisäävät ymmärrystä toimintaympäristöstä, jossa Global Gateway-strategiaa sovelletaan. Siksi paikallisviranomaisten osallistuminen on erityisen tärkeää. Pidemmällä tähtäimellä EU:n kaupungit voisivat osallistua aktiivisemmin kumppanuuden painopisteiden määrittelyyn aloilla, joilla kaupunkien vastuu toiminnasta on yleensä suuri ja joilla ne voivat edistää monitasoista hallintoyhteistyötä. Kaupunki-infrastruktuuriin ja innovatiiviseen kaupunkien hallintaan tarvitaan investointeja ja kumppanimaiden kaupungit tarjoavat eurooppalaisille kaupungeille ja laajemmin vaikuttaville EU:n toimijoille kaupallisia mahdollisuuksia.

⁵³ Kansainvälinen kaupunki- ja alueyhteistyön ohjelma (IURC) on EU:n rahoittama ohjelma, jonka toteutuksesta vastaavat yhdessä ulkopolitiikan välineiden hallinto ja Euroopan komission alue- ja kaupunkipolitiikan pääosasto. Ohjelmalla tuetaan samanmielisten maiden kaupunkeja ja alueita, jotka kohtaavat samanlaisia haasteita.

⁵⁴ Mission Innovation -aloitteen kaupunkisiirtymää koskeva missio tukee kansainvälisen kohortin, johon kuuluu yli 100 kaupunkia 45 maasta, siirtymää kohti nollanettohiilitaloutta ja häiriönsietokykyisempää ja ihmiskeskeisempää tulevaisuutta.

⁵⁵ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle EU:n ja Intian uudesta strategisesta ohjelmasta. JOIN(2025) 50 final.

2.8 EU:n lainsäädännön täytäntöönpano

Paikalliset ja alueviranomaiset panevat täytäntöön noin 70 prosenttia EU:n lainsäädännöstä⁵⁶, joten niillä on keskeinen rooli EU:n poliittisten tavoitteiden saavuttamisessa⁵⁷. EU:n tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi on olennaisen tärkeää, että kaupungit voivat panna EU:n lainsäädäntöä täytäntöön tehokkaasti ja vaikuttavasti. Kaupungit ovat myös ratkaisevan tärkeitä demokraattisten järjestelmien kannalta, koska ne toimivat lähellä ihmisiä ja ovat suoraan vastuussa välttämättömien palvelujen toimittamisesta. EU:n politiikkojen valmistelussa kuullaan asiaankuuluvia sidosryhmiä ja hyödynnetään erilaisia mekanismeja, kuten julkisia kuulemisia, asiantuntijaryhmiä ja alueellisia arviointoja. Lainsäädännön täytäntöönpanon pullokauloista on myös saatu arvokasta tietoa Euroopan alueiden komitean ja sen alueellisten keskusten verkoston⁵⁸ paikallisilta ja alueellisilta jäseniltä. Näistä ponnisteluista huolimatta kaupungit raportoivat edelleen EU:n sääntöjen täytäntöönpanoon liittyvistä vaikeuksista. Kaupungit raportoivat usein, että niillä ei ollut riittävästi tietoa tietyn lainsäädännön valmistelusta. Tämä korostaa tarvetta osallistaa kaupungeja politiikkojen valmisteluvaiheessa entistä tehokkaammin hallinnon eri tasoilla, jotta voidaan varmistaa, että politiikat ovat sekä käytännöllisiä että paikallisten tarpeiden mukaisia.⁵⁹

Kaupunkihallinto on monimutkainen järjestelmä ja siihen liittyy monenlaisia toimivaltuuksia ja toimijoita. Siksi vuonna 2016 laadittiin kaupungeja koskeva EU:n toimintaohjelma hallitustenvälisenä yhteistyöprosessina. Ohjelman tavoitteena on ottaa kaupungit entistä paremmin mukaan sekä EU:n että kansallisten politiikkojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Toimintaohjelman tavoitteena on parantaa Euroopan kaupunkien sääntelyä, rahoitusta ja tiedonvaihtoa. Kaupungeja koskevassa EU:n toimintaohjelmassa on 20 temaattista kumppanuutta, jotka koskevat kaupungeille tärkeitä aiheita. Kumppanuuksiin osallistuu noin 350 kumppania, jotka edustavat kaikkia hallinnon tasoja (mukaan lukien yli 100 kaupunkia, jäsenvaltiota, kansalaisjärjestöä ja EU:n elintä) ja jotka ovat tehneet tähän mennessä yli 150 toimiehdotusta. Tämä innovatiivinen monitasoinen hallintomenetelmä on yksi kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman merkittävimmistä saavutuksista.⁶⁰ Kaupungeja koskeva EU:n toimintaohjelma on hallitustenvälinen aloite, joka kokoaa yhteen toimijoita kaikilta hallinnon tasoilta (paikalliset, alueelliset, kansalliset ja EU:n tasot). EU:n kaupunkiagendalla sen sijaan vahvistetaan kaupunkien kestävä kehitystä koskevaa EU:n toimintapolitiikkaa ja siinä keskitytään tukemaan EU:n poliittisten painopisteiden paikallista täytäntöönpanoa. EU:n kaupunkiagendalla parannetaan koordinoitua ja synergioita kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman kanssa, helpotetaan sen toimien täytäntöönpanoa ja hyödynnetään sen tuloksia.

⁵⁶ Euroopan parlamentin päätöslauselma 24. kesäkuuta 2021 Euroopan unionin sääntelyn tilasta ja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteista – kertomus paremmasta lainsäädännöstä vuosina 2017, 2018 ja 2019 (2020/2262(INI)).

⁵⁷ Esimerkiksi rakennetun ympäristön, energian, teollisuuden, liikkuvuuden, digitaalisten yhteyksien, ilmastonmuutoksen, saasteettoman ympäristön, biologisen monimuotoisuuden vähenemisen ja kiertotalouden saralla.

⁵⁸ Euroopan alueiden komitean alueellisten keskusten verkosto.

⁵⁹ Kaupungit – uusi toimintapolitiittinen ohjelma – Kannanottopyyntö 2025.

⁶⁰ Kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman arviointi (2019).

3. KAUPUNGIT JA EU:N TUKI

3.1 EU:n nykyinen tuki kaupungeille

Vaikka kaupunkipolitiikka onkin edelleen ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuualuetta, EU on tukenut kaupunkia ja kaupunkialueita useilla poliittisilla välineillään. Aluekehitys saa eniten tukea koheesiopolitiikan ohjelmista, mutta lisätukea on saatavilla myös useiden alakohtaisten politiikkojen kautta.

Koheesiopolitiikalla on vahva kaupunkia koskeva ulottuvuus, ja sen tukea kestäväan kaupunkikehitykseen on tehostettu vuosina 2021–2027 korottamalla Euroopan aluekehitysrahastosta kaupungeille osoitettavaa pakollista määrärahaa kahdeksalla prosentilla. Tämän tuen tarkoituksena on mahdollistaa kaupunkien aktiivinen osallistuminen sellaisten poliittisten toimien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, jotka kohdistuvat kaupunkien kohtaamiin paikallisiin haasteisiin. Näin ollen kaupungit ovat **suoraan vastuussa kestäväan kaupunkikehityksen strategioiden suunnittelusta ja täytäntöönpanosta, ja ne saavat tähän tarkoitukseen yli 24 miljardia euroa** koheesiopolitiikan ohjelmista. Lisäksi **koheesiopolitiikan rahastot investoivat yli 100 miljardia euroa⁶¹ kaupunkeihin**. Tämä tuki antaa jäsenvaltioille ja paikallisviranomaisille mahdollisuuksia kehittää innovatiivisia ratkaisuja, joilla vastataan ympäristöön liittyviin, sosiaalisiin ja taloudellisiin haasteisiin.

Esimerkiksi Suomen kestäväan kaupunkikehityksen strategia perustuu valtion ja 19 innovaatioekosysteemien vahvistamista tavoittelevan kaupungin välisiin sopimuksiin. Näissä pitkäaikaisissa sopimuksissa asetetaan yhteiset painopisteet julkisen ja yksityisen rahoituksen kohdentamiseksi innovaatiovetoisiin kaupunkiekosysteemeihin. Sopimuksilla edistetään investointeja puhtaan teknologian, terveydenhuollon ja digitalisaation kaltaisiin kohteisiin ja kytketään kaupunkien kilpailukyky kestäväan kehitykseen. Sopimukset toimivat kaupunkien kasvun strategisena kehyksenä ja tuovat paikallisiin aloitteisiin kansallisen tason koordinaatiota.

Italiassa kestäväan kaupunkikehitystä edistetään alueellisten ohjelmien sekä kansallisen Metro Plus Città Medie Sud 2021–2027 kaupunkikehitysohjelman kautta. Tämä ohjelma perustuu edeltäjänsä (toteutettu vuosina 2014–2020) menestykselle, ja siinä keskitytään edistämään digitalisaatiota, kestävyyttä ja sosiaalista osallisuutta. Ohjelman hallintomallissa vastuut on delegoitu 14 metropolikaupungille, jotka toimivat välittävinä eliminä, ja sosiaalisen innovaation hankkeiden edunsaajina on 39 keskisuurta Italian eteläosissa sijaitsevaa kaupunkia.

Portugalissa kestäväällä kaupunkikehityksellä tuetaan toimintatiloille kehitettyjä yhdenmukaisia strategioita, joilla edistetään tasapainoista kaupunkikehitystä kuntien välisen yhteistyön ja kaupunkien ja maaseudun välisten yhteyksien avulla. Nämä strategiat ovat monialaisia, ja niissä yhdistyvät erilaiset alueellisiin ja paikallisiin erityistarpeisiin perustuvat investointikohteet. Strategioilla tuetaan muun muassa innovointia ja kilpailukykyä, digitalisaatiota, energiatehokkuutta, uusiutuvan energian yhteisöjä, ilmastotoimia, kestäväan jäte- ja vesihuoltoa, luonnon monimuotoisuutta, liikkuvuutta, kaupunkialueiden elvyttämistä, kulttuuria ja matkailua.

Eurooppalainen kaupunkialoite ja URBACT-ohjelma

⁶¹ Tämä yli 100 miljardin euron summa sisältää yli 24 miljardin euron osuuden, jonka kaupungit ovat saaneet kestäväan kaupunkikehityksen strategioiden täytäntöönpanoon.

Eurooppalainen kaupunkialoite ja URBACT-ohjelma ovat EU:n vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan kehyksen kaksi lippulaivavälinettä, jotka tarjoavat suoraa tukea kaupungeille.

Eurooppalaisen kaupunkialoitteelle on osoitettu 395 miljoonaa euroa (nykyhintoina) Euroopan aluekehitysrahastosta ohjelmakaudella 2021–2027. Sillä on keskeinen rooli kaupunkien tukemisessa kaikkialla Euroopassa ja se tarjoaa taloudellisia resursseja innovointiin, tekniseen apuun ja tietämyksen vaihtoon kaupunkihasteisiin vastaamiseksi. Eurooppalainen kaupunkialoite auttaa kaupunkeja muuntamaan EU:n poliittiset painopisteet konkreettisiksi ja paikallisesti johdetuiksi toimiksi.

Lisäksi URBACT-ohjelman kokonaismäärärahat ovat 110 miljoonaa euroa⁶² (nykyhintoina). Niihin sisältyy 79,7 miljoonaa euroa Euroopan aluekehitysrahastosta osoitettuja varoja ohjelmakaudella 2021–2027. Se tukee kaupunkien valmiuksia tehdä strategista kaupunkisuunnittelua ja edistää osallistavaa hallintoa erityisellä yhteistyöverkostomenetelmällä, joka perustuu kaupunkien temaattisiin haasteisiin. Molemmat välineet edistävät yhdessä johdonmukaisempaa ja yhteistyöhön perustuvaa kaupunkipolitiikkaa kaikkialla Euroopassa.

Koheesiopolitiikan väliarviointi ja kaupungit

Lisäksi kaupungit voivat hyötyä **EU:n koheesiopolitiikan väliarvioinnista**. Tässä väliarvioinnissa määritetään koheesiopolitiikan uusia painopisteitä ja annetaan jäsenvaltioille merkittäviä joustoja ja kannustimia, joista myös kaupungit ja muut kaupunkiviranomaiset voivat hyötyä.

Väliarvioinnissa esimerkiksi mahdollistetaan **kohtuuhintaisten asuntojen** investointivajeen korjaaminen koheesiopolitiikan lisärahoituksella sekä rahoitusvälineillä, joissa EU:n tuet yhdistetään rahoitukseen. Kaupunkeja kannustetaan myös investoimaan **energiasiirtymään** ja **vesiresilienssiin**. Kaupungit voivat myös hyötyä toimenpiteistä, joilla parannetaan Euroopan **kilpailukykyä**, vahvistetaan **puolustusta** ja tuetaan **itäisiä raja-alueita**. Jäsenvaltiot voivat myös hyödyntää Euroopan sosiaalirahasto plussaa tukeakseen siviilivalmiuksiin, puolustusteollisuuteen ja kyberturvallisuuteen liittyvän osaamisen kehittämistä.

Osana väliarviointia eurooppalaista kaupunkialoitetta voidaan tehostaa antamalla jäsenvaltioille mahdollisuus siirtää Euroopan aluekehitysrahaston varoja aloitteeseen. Lisäksi väliarvioinnissa luotiin eurooppalaista kaupunkialoitetta koskeva huippuosaamismerkki, jonka ansiosta hankkeet, jotka täyttävät korkealaatuiset kriteerit mutta jäävät saatavilla olevan rahoituksen ulkopuolelle, voivat saada tukea koheesiopolitiikan pääohjelmista.

Elpymis- ja palautumistukiväline ja kaupungit

Elpymis- ja palautumistukiväline mullisti Euroopan covid-19-pandemian vaikutuksiin kohdistuvat toimet. Se on vauhdittanut elpymistä sekä vahvistanut Euroopan ja sen kaupunkien häiriönsietokykyä. Useat analyysit⁶³ osoittavat, että elpymis- ja palautumistukiväline on tarjonnut tärkeää tukea kaupungeille, metropolialueille ja kaupunkialueille ja tuottanut niiden asukkaille ja yrityksille konkreettisia hyötyjä, erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän osalta.

Euroopan investointipankin tuki

⁶² URBACT-ohjelma saa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta, NDICI – Globaali Eurooppa -rahastosta ja IPA-rahastosta, ja tätä rahoitusta täydennetään kansallisilla määrärahoilla.

⁶³ COM(2025) 637 final. COM(2024) 82 final.

Myös Euroopan investointipankki tukee EU:n kaupunkeja olennaisesti sekä rahoitus- että neuvontapalvelujensa avulla. Vuodesta 2021 lähtien se on myöntänyt kaupungeille yli 80 miljardia euroa uutta rahoitusta strategisiin investointikohteisiin, kuten kestäväan kaupunkiliikenteeseen, kohtuuhintaiseen asumiseen, kaukolämmön tuotannon hiilestä irtautumiseen, energiatehokkuuteen ja kiertotalouteen. Euroopan investointipankin neuvontapalvelut tarjoavat Euroopan komission tukemia räätälöityjä teknisiä ja rahoitusneuvontapalveluja. Tukeakseen kaupunkien kykyä vauhdittaa yksityisiä investointeja, se auttaa niitä kehittämään ja ottamaan käyttöön rahoitusvälineitä, jotka yhdistävät EU:n rahoituksen yksityiseen rahoitukseen.

Muita esimerkkejä kaupungeja tukevista EU:n aloitteista

Euroopan komissio on viime vuosina käynnistänyt yli 50 aloitetta ja välinettä auttaakseen paikallisviranomaisia niiden muutostöissä ja helpottaakseen EU:n politiikan täytäntöönpanoa paikallistasolla. Tällaisia aloitteita ja välineitä ovat muun muassa lukuisat verkkoalustat, joilla parannetaan kaupunkien valmiuksia, tietämystä ja rahoituksen saatavuutta, sekä erilaiset palkinto- ja tunnustamisjärjestelmät, joilla juhlistetaan ja tuetaan muun muassa kestävyys-, innovointi- ja saavutettavuuteen liittyvää huipputaitea kaupunkikehityksessä. Useimmilla aloitteilla tarjotaan kaupungeille tukea ja neuvontapalveluja ja kehitetään niiden valmiuksia, jotta ne voivat osallistua aktiivisesti EU:n toimiin kestävyysmuutoksen toteuttamiseksi.

Useilla käynnissä olevilla EU:n aloitteilla edistetään ja tuetaan alakohtaisten strategioiden (esimerkiksi suunnitelmien ja sopimusten) kehittämistä ja kehoitetaan kaupunkeja sitoutumaan kestävyysmuutokseen. Tällaisia aloitteita ovat esimerkiksi seuraavat (ks. kattavat tiedot EU:n sivustolta [Kaupunkiportaali – Alue- ja kaupunkipolitiikka – Euroopan komissio](#)):

EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimus on vakiintunut aloite, jota tuetaan EU:n ilmasto- ja energiapolitiikoilla ja joka tarjoaa kaikille EU:n kunnille foorumin EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi. Sopimus tarjoaa tieteseen perustuvan menetelmäkehityksen päästöjen ja haavoittuvuuksien arviointiin sekä sellaisten yhdennettyjen kestäväan energian ja ilmaston toimintasuunnitelmien kehittämiseen, joilla voidaan puuttua havaittuihin päästöihin ja haavoittuvuuksiin. Tämä kehys pannaan täytäntöön monitasoisesti. Kansalliset ja alueviranomaiset voivat tukeutua kehukseen ja koordinoita sen avulla ilmastotoimia paikallisella tasolla ja kerätä tietoja, joita ne tarvitsevat omien politiikkojensa kehittämiseen ja rahoituksen kohdentamiseen. EU:n kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimus on kaupunginjohtajien maailmanlaajuisen energia- ja ilmastosopimuksen ydin.

EU edistää Horisontti Eurooppa -puiteohjelman kautta kahta EU:n missiota, joilla ratkaistaan kaupunkien ilmastohaasteita: **ilmastoneutraalit ja älykkäät kaupungit** ja **ilmastonmuutokseen sopeutuminen**. Ilmastoneutraalien ja älykkäiden kaupunkien missioon kuuluu sata EU:n kaupunkia, jotka pyrkivät saavuttamaan ilmastoneutraaliuden vuoteen 2030 mennessä ilmastokaupunkisopimusten avulla. Missio perustuu yhdessä kansalaisten ja sidosryhmien kanssa laadittuihin suunnitelmiin, jotka koskevat energiaa, rakentamista, liikennettä ja jätteitä ja joita tuetaan investointistrategioilla. Mukana olevat kaupungit toimivat myös innovaatiokeskittyminä, joiden tehtävänä on innostaa kaikkia eurooppalaisia kaupunkeja saavuttamaan ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä. Ilmastomuutokseen sopeutumista koskeva missio tukee yli 300:aa paikallis- ja alueviranomaisesta tarjoamalla niille ilmastotietoja ja tieteellisiä malleja, joiden avulla viranomaiset voivat laatia paikkalähtöisiä riskinarvioita ja kehittää innovatiivisia ratkaisuja. Tämä vahvistaa häiriönsietokykyä, edistää monialaista suunnittelua ja varmistaa, että paikalliset toimet ovat yhdenmukaisia laajempien alueellisten ja

kansallisten strategioiden kanssa. Molemmissa missioissa tehdään tiivistä keskinäistä yhteistyötä.

Euroopan kulttuuripääkaupungit on EU:n lippulaivahanke, jota tuetaan Luova Eurooppa -ohjelmasta. Yksi tai useampi kaupunki nimetään vuosittain isännöimään vuoden mittaista kulttuurijuhlaa, jonka tavoitteena on korostaa Euroopan kulttuurista monimuotoisuutta, edistää yleistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tukea kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista kehitystä pitkällä tähtäimellä.

Kaupungeja tukevien EU:n aloitteiden moninaisuus osoittaa, että EU antaa kaupunkeihin liittyville kysymyksille paljon painoarvoa. Samalla **käytettävissä olevien välineiden runsaus heikentää usein kaupunkien kykyä selvittää kaikkia mahdollisuuksia**. Jotkin välineet käsittelevät sellaisia aihealueita, joihin kiinnitetään muutenkin paljon huomiota (kuten ilmasto, energia ja ympäristö), minkä vuoksi niillä on luonnollista synergiaa muiden välineiden kanssa, kun taas toiset aihealueet (esimerkiksi tasavertainen saatavuus ja sosiaalinen osallisuus) jäävät vähemmälle huomiolle. Erilaisia soveltamis- ja arviointimenettelyjä hyödyntävien EU:n aloitteiden ja välineiden hajanaisuus sekä toimintasuunnitelmia ja raportointia koskevat erilaiset vaatimukset kuormittavat kaupungeja. Kaupunkien on samalla seurattava myös innovatiivisten ratkaisujen pilotointia ja pyrittävä helpottamaan ratkaisujen laajamittaisempaa toteutusta, toistamista ja niihin liittyvän teknisen tuen saatavuutta. **Hajanaisuus on erityisen haastavaa pienille ja keskisuurille kaupungeille**, koska niillä on vähemmän resursseja ja heikot hallinnolliset valmiudet osallistua EU:n aloitteisiin ja laajentamishankkeisiin.

3.2 Kaupunkien lisätuen tarve

Kaupunkien on tasapainoitettava useiden alakohtaisten poliittisten tavoitteiden ja velvoitteiden kanssa, joten yhdennetyille lähestymistavoille on suuri tarve.

Erityisesti pienet ja keskisuuret kaupungit tarvitsevat hallinnollisia valmiuksia sekä asiantuntemusta ja tietoa, jotta ne voivat vastata kohtaamiinsa haasteisiin. Kaupungeja voidaan auttaa antamalla niille **räätälöityä teknistä tukea** strategioiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, strategisten investointien rahoitusrakenteeseen, alakohtaisiin vuoropuheluihin, menettelyihin, menetelmiin, uudistuksiin sekä konkreettisten investointihankkeiden ja hankintatoimien valmisteluun ja täytäntöönpanoon.

EU:n kaupungeissa ja kaupunkialueilla on **taloudellisia rajoitteita**, ja niihin kohdistuu paineita nettomenojen kasvun hillitsemiseksi. Samaan aikaan ne tarvitsevat yhä enemmän rahoitusta poliittisten painopisteiden toteuttamiseen. Näiden haasteiden ratkaiseminen edellyttää kaupunkien mukaan seuraavia toimia⁶⁴: i) EU:n rahoituslähteiden saatavuus ja yksinkertaistaminen ii) kriteerien yhdenmukaistaminen ja iii) siirtyminen hankeperusteisesta rahoituksesta salkkuihin perustuviin ja yhdennettyihin rahoitusmalleihin pitkän aikavälin strategisen suunnittelun avulla. Innovatiiviset rahoitusmallit, jotka koskevat sekä yksityistä että julkista sektoria, auttavat saamaan liikkeelle lisäinvestointeja ja minimoimaan riskejä. Kaupungit ovat korostaneet sellaisten EU:n tukivälineiden hyötyjä, joissa **strategioita ja rahoitusta lähestytään systemaattisesti, esimerkiksi koheesiopolitiikan mukaisia yhdennettyjä alueellisia investointeja**. Monialaiset kaupunki-investointisuunnitelmat edistävät syvälle ulottuvaa, rakenteellista muutosta ja yhdistävät kaikki investointitarpeet saman suunnitelman alle.

Kaupungeja kannustetaan jatkossa käyttämään yhdennettyjä missiotyyppisiä lähestymistapoja, joilla pyritään ratkaisemaan samanaikaisesti useita haasteita, jotka liittyvät esimerkiksi

⁶⁴ EU:n ilmasto- ja energiaaloitteiden vaikutus kaupunkien ilmastosiirtymään, Euroopan alueiden komitea, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2863/428101>.

asumiseen, liikenteeseen, energiaan, ilmastoon ja ympäristöön, hiilestä irtautumisen ja koko ympäristön kestävyys, osallisuuden ja elämänlaatuavoitteiden mukaisesti. Kaupunkeja kannustetaan myös vahvistamaan turvallisuutta ja yleistä häiriönsietokykyä. Tällaisen toimintamallin olisi oltava osallistava. Kaikenkokoiset kaupungit voisivat alkuun omaksua kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjan kaltaisen yhdenmukaisen lähestymistavan, joka yhdistäisi kaupunkien sidosryhmät yhteen poliittiseen sitoumukseen.

Kaupunkien kokemukset ovat osoittaneet, että **EU:n tukia on hyödyllistä yhdistää rahoituslaitoksilta**, kuten Euroopan investointipankilta, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankilta, Euroopan neuvoston kehityspankilta ja kansallisilta kehityspankeilta, **saatuun rahoitukseen**. Myös rahoitusvälineiden käyttö uusiutuvassa rahoituksessa on todettu tulokselliseksi. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa kaupungeilla on kasvavat tarpeet, useita painopisteitä ja niukat julkiset resurssit. Jotta kaupungit voisivat tehdä tarvittavia investointeja, niiden on laajennettava innovatiivisten rahoitusmekanismien käyttöä ja hyödynnettävä enemmän julkisen ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä. Kaupungit tarvitsevat lisätukea, jolla kehittää rahoitusjärjestelyvalmiuksiaan ja asiantuntemustaan ja optimoida kykynsä hankkia lisätuloja erityisesti tehokkaamman omaisuudenhoidon kautta. Kaupunkien saattaminen yhteen yksityisten sijoittajien kanssa on todettu menestyksekkääksi ratkaisuksi, ja siksi kaupungit tarvitsevat lisää neuvontaa ja helpomman pääsyn rahoituslaitosten rahoitukseen. Siksi Smart Cities Marketplace -alusta⁶⁵ ja ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevan mission rahoituskeskus⁶⁶ sekä Euroopan investointipankin tarjoama lisätuki ovat malleja, joita on laajennettava.

Kaupunkien tuettaessa on ratkaisevan tärkeää, että politiikka on johdonmukaista ja tavoitteet, menetelmät ja rahoitus ovat yhdenmukaisia hallinnon eri tasoilla. Kaupungeille tulevaisuudessa annettava EU:n tuki voisi perustua useisiin tämänhetkissä EU:n aloitteissa käytettäviin yhteisiin menetelmäkehyksiin⁶⁷.

Kaupunkien tehokkaampi tukeminen **edellyttää kattavaa tukirakennetta**, joka auttaa kaupunkeja strategisessa suunnittelussa, valmiuksien kehittämisessä ja tietämyksen lisäämisessä sekä useiden haasteiden ratkaisemiseen tähtäävien politiikkojen täytäntöönpanossa. Tällaisen rakenteen perustamisen yhteydessä **on tarpeen vahvistaa olemassa olevia EU:n aloitteita ja tukivälineitä vaiheittain** samalla kun edistetään selkeämpää viestintää ja koordinaatiota kaikilla politiikan aloilla.

4. VISIO JA TULEVAT TOIMET

4.1 Visiona menestyvät, elinkelpoiset, vauraat ja osallistavat kaupungit

Euroopan kaupungit ovat elinkelpoisia, vauraita ja osallistavia. Niillä on hyvät digitaaliset yhteydet ja ne tarjoavat väestörakenteen muutoksesta huolimatta mahdollisuuksia kaikenikäisille ihmisille. Eurooppalaisissa kaupungeissa yrityksillä on hyvät edellytykset menestyä, mikä edistää kilpailukykyä, innovointia ja kasvua.

Laadukkaat työpaikat ja kohtuuhintaisten, kestävien ja laadukkaiden asuntojen tarjoaminen kaikille sekä palvelujen yhdenvertainen ja helppo saatavuus ovat elintärkeitä kukoistavien

⁶⁵ [Smart Cities Marketplace](#).

⁶⁶ Euroopan investointipankki käynnisti vuonna 2024 kaupunkimissioon liittyvän kahden miljardin euron luottokiintiön.

⁶⁷ Esim. koheesiopolitiikan kestävä kaupunkikehityksen strategiat ja kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopöytäkirjassa sekä kaupunkien ja sopeutumista koskevissa missioissa kehitetyt menetelmäkehykset, kestävä kaupunkiliikenteen suunnitelmat ja Green City Accord -aloite.

kaupunkien kannalta. Uuden eurooppalaisen Bauhausin periaatteet ja arvot on sisällytetty rakentamisen ja kaupunkiympäristön osallistavaan, kestäväan ja laadukkaaseen muutokseen kaikkialla Euroopassa.

Euroopan kaupungeissa on mahdollista kouluttautua laadukkaissa oppilaitoksissa ja kehittää osaamistaan. Kaupungit ovat houkuttelevia osaajille ja tukevat maahanmuuttajien kotouttamista. Kaupunkien houkuttelevuus myös kestävinä matkailukohteina, joissa on tarjolla monipuolista kulttuuria varsinaista kulttuuriperintöä unohtamatta, on avain vaurauteen.

Turvallisuus, osallistavuus ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat ratkaisevan tärkeitä kaupungeille kaikkialla Euroopassa. Älykkäät, kestävät ja kohtuuhintaiset kaupungit, jotka tarjoavat osallistavia liikkumisratkaisuja, tukevat parempaa elämänlaatua. Vuorovaikutusta lähialueiden kanssa edistetään varmistamalla tasapainoinen suhde kaupunki- ja maaseutualueiden välillä.

Energiatehokkuus, paikallisesti tuotettu uusiutuva energia, tehostetut luonnonekosysteemit ja ilmaston neutraaliuden tavoittelu auttavat vaalimaan terveellistä elinympäristöä ja parantavat kykyä sietää ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Ne myös turvaavat kaupunkien talouden ja ihmisten hyvinvoinnin.

On ratkaisevan tärkeää edistää kansalaisvaikuttamista ja demokraattiseen toimintaan osallistumista kaupungeissa, joissa kansalaiset ovat usein aktiivisimmin yhteydessä viranomaisiin.⁶⁸ Päätöksenteko perustuu ajantasaiseen tietoon ja julkisiin kuulemisiin, ja sen tulokset ovat julkisesti hyväksyttyjä ja vastaavat paikallisiin tarpeisiin. Päätökset ovat yhdenmukaisia kilpailukykykompassin ja uuden Leipzigin peruskirjan kaltaisten laajempien EU:n tavoitteiden ja aloitteiden sekä YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman ja YK:n uuden kaupunkikehitysohjelman kaltaisten kansainvälisten kehysten kanssa.

EU:n kaupunkiagenda vaikuttaa olennaisesti tämän vision toteuttamiseen ja mahdollistaa kaupunkien tukemisen yhdenmukaisen, paikallaloitosten ratkaisujen täytäntöönpanossa. Se myös auttaa kaupunkeja kehittymään kukoistaviksi, dynaamisiksi ja kaikille elinkelpoisiksi tiloiksi.

4.2 Tulevat toimet

4.2.1 Jatkuva vuoropuhelu – kaupungit ovat keskeisiä kumppaneita EU:n päätöksenteossa

Tiivis yhteistyö hallinnon eri tasojen ja eri politiikanalojen välillä on olennaisen tärkeää, jotta EU:n painopisteet toteutuvat paremmin paikallisella tasolla ja jotta kaupunkien näkökohdat voidaan sisällyttää EU:n politiikkojen ja asetusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Tätä varten Euroopan komissio hyödyntää olemassa olevia parhaita käytäntöjä ja käyttää yksinkertaistamista koskevassa tiedonannossaan⁶⁹ esitettyjä välineitä ja menetelmiä, joilla pyritään virtaviivaistamaan EU:n lainsäädäntöä, keventämään hallinnollista taakkaa ja tehostamaan politiikan toteuttamista. Komissio tekee tiivistä yhteistyötä kaupunkien kanssa käymällä jatkuvaa vuoropuhelua ja tekemällä kaupunkeja koskevia aloitteita.

⁶⁸ Komission esittämä eurooppalainen demokratian kilpi -aloite tukee kansalaisvaikuttamista ja demokraattiseen toimintaan osallistumista kaikilla tasoilla.

⁶⁹ COM(2025) 47 final.

- ***Korkean tason poliittinen vuoropuhelu***

Vuodesta 2026 alkaen komissio käy säännöllisesti vuoropuhelua kaupunkien kanssa koheesio- ja uudistusasioista vastaavan johtavan varapuheenjohtajan kesäkuussa 2025 järjestämän täytäntöönpanovuoropuhelun pohjalta. Komission kanssa järjestetään **vuosittain korkean tason poliittinen vuoropuhelu**, joka antaa käytännön kokemusta omaaville paikallisille johtajille – ja tarvittaessa muille julkisille ja yksityisille rahoituslaitoksille sekä liike-elämän edustajille – mahdollisuuden osallistua poliittiseen keskusteluun. Tällainen suora yhteydenpito toimii palautekanavana, jonka avulla voidaan tunnistaa pullonkauloja ja haasteita tietyillä politiikanaloilla, havaita yksinkertaistamis- ja yhdenmukaistamiskohteita ja saada tietoa tarpeellisista mukautuksista EU:n politiikkoihin sekä antaa kohdennettua tukea koskevia suosituksia.

- ***Teknisen tason vuoropuhelu***

Poliittisen tason keskusteluja täydennetään säännöllisesti järjestettävillä kaupunkialan toimijoiden **teknisen tason kohdennetuilla kuulemisilla**, joihin osallistuvat myös asiaankuuluvat komission yksiköt. Kuulemisissa keskitytään hallinnollisen taakan keventämiseen tähtäävien hyvien käytäntöjen ja mahdollisuuksien tunnistamiseen kaikilla aihekohtaisilla politiikan aloilla. Yksinkertaistamistoimet ovat tämän prosessin ytimessä. Kohdennetuissa kuulemisissa on mahdollista keskustella siitä, miten alueellisissa arvioinneissa käytettäviä välineitä voidaan parantaa kaikilla tasoilla, ja tehdä kansallisen ja EU:n lainsäädännön valmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä kaupunkien ja muiden kaupunkialueiden kanssa.

- ***Säännöllinen vuoropuhelu Euroopan alueiden komitean ja Euroopan parlamentin kanssa***

Näiden tapaamisten lisäksi ja niiden tueksi käydään keskustelua muilla teknisillä alustoilla ja **säännöllistä vuoropuhelua Euroopan alueiden komitean ja Euroopan parlamentin kanssa**. Lisäksi käytetään paikallistason EU-valtuutettujen verkoston keräämää palautetta, julkisten kuulemisten tuloksia, alueellisia arviointoja, tietämyksen hyödyntämistoimia, asiaan liittyviä organisaatioita ja hallitustenvälisiä yhteistyörakenteita, joihin myös kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman kumppanuudet kuuluvat. Kaupungeja koskevan EU:n toimintaohjelman puitteissa tehtävä työ antaa tärkeää tietoa molemmille vuoropuhelutyypeille, erityisesti lainsäädäntö- ja täytäntöönpanoprosessien parantamiseen tähtäävien toimien toteuttamiseen.

- ***Kaupunkifoorumi***

Kaupunkifoorumi järjestetään jatkossakin säännöllisesti. Tapahtumaan sisältyy työpajoja ja poliittista keskustelua, ja se tarjoaa mahdollisuuden jakaa tietämystä ja keskustella ratkaisuksista ja mahdollisuuksista, jotka hyödyttävät kaupunkien sidosryhmiä ja poliittisia päättäjiä.

- ***Kertomus Euroopan kaupunkien tilasta***

Komissio laatii säännöllisin väliajoin **kertomuksen Euroopan kaupunkien tilasta**. Kertomus tukee näyttöön perustuvaa kaupunkipoliittista päätöksentekoa EU:ssa. Seuraava kertomus julkaistaan vuonna 2026.

Osallistavia hallintoprosesseja, kuten edellä ehdotettuja komission ja kaupunkien välisiä jatkuvia vuoropuheluja, ei pitäisi käydä ainoastaan EU:n tasolla, vaan myös jäsenvaltioiden sisällä. Kaupunkien kanssa on käytävä jäsenneltyä ja vakiintunutta vuoropuhelua kaikista kansallisen ja EU:n lainsäädännön keskeisistä aiheista sekä valmistelu- että täytäntöönpanovaiheessa. Tällainen jäsennelty monitasoinen vuoropuhelu ja kumppanuus on

tarpeen myös investointien suunnittelussa, ja se on keskeinen tekijä kansallisten ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien valmistelussa ja täytäntöönpanossa ohjelmakaudella 2028–2034.⁷⁰

4.2.2 Yksinkertaistaminen ja valmiuksien kehittäminen

Kaupunkien EU:n tukivälineiden saatavuuden vahvistaminen ja yksinkertaistaminen on jatkuva prosessi, jota jatketaan seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen asti. Yksinkertaistamis- ja virtaviivaistamistoimia toteutetaan edelleen tukitarjonnan vahvistamiseksi, palkintojen yhdenmukaistamiseksi sekä tukikelpoisuus- ja raportointiehtojen yhdenmukaistamiseksi.

- *EU:n kaupunkiportaali*

Ensimmäisenä toimenaan komissio julkisti tänään **EU:n kaupunkiportaalin**. Portaali helpottaa kaupunkien pääsyä kaikkien niiden käytettävissä olevien EU:n nykyisten tukimuotojen piiriin. Tämän viestintävälineen ja alustan kautta sidosryhmät voivat etsiä tietoa sekä olla vuorovaikutuksessa ja keskustella toimista, tapahtumista, uutisista, politiikan kehityksestä ja kaupunkikehityksen kannalta merkityksellisistä mahdollisuuksista. Portaalissa esitetään yleiskatsaus ja tietoa EU:n aloitteista, joilla tuetaan kaupungeja (temaattisista aloista, valmistelu- ja täytäntöönpanovaiheesta jne. riippuen), ja se ohjaa käyttäjät sivulle, josta he löytävät yksityiskohtaista tietoa tietystä aloitteesta.

Seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä kaupunkiportaalista tehdään keskeinen osa kaupunkifoorumia, ja sitä käytetään edelleen ensisijaisesti viestintä- ja tiedotuskanavana. Portaalilla on tarkoitus kehittää siten, että se palvelee kaupunkifoorumin tavoitetta parantaa ja helpottaa kaupungeille suunnattua tukea koskevien tietojen saatavuutta uudessa yksinkertaisemmassa toimintaympäristössä. Tähän sisältyy tarvittaessa myös tekoälyn käyttö.

- *Eurooppalainen kaupunkialoite*

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen puitteissa aiotaan perustaa **kaupunkien neuvontapalvelu**. Neuvontapalvelu täydentää kaupunkiportaalin hakutyökalua ja auttaa kaupungeja löytämään EU:n aloitteisiin sisältyviä kaupunkien tukivälineitä ja niihin liittyviä rahoitusmahdollisuuksia.

Neljäs eurooppalaisen kaupunkialoitteen innovatiivisia toimia koskeva ehdotuspyyntö julkaistaan vuoden 2026 alussa. Ehdotuspyynnössä keskitytään sellaisten pienimuotoisten pilottihankkeiden tukemiseen, joilla testataan innovatiivisia ratkaisuja kaupunkien haasteisiin. Vaikka ehdotuspyyntö on avoin kaikenkokoisille kaupungeille, se on tarkoitettu erityisesti pienille ja keskisuurille kaupungeille, joiden innovointivalmiudet ovat rajalliset. Ehdotuspyynnössä noudatetaan alhaalta ylöspäin -näkökulmaa, jotta kaupunkiviranomaiset voivat esittää ehdotuksia, jotka koskevat EU:n kaupunkiagendan teemojen mukaisia aihealueita.

- *EU:n kaupunkialusta*

Komissio ehdottaa seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä yhteisen **EU:n kaupunkialustan** (ks. kaavio 3) perustamista. Alusta toisi yhteen erilaiset tukimuodot, kuten rahoitusvälineet, teknisen tuen, tietoresurssit ja digitaaliset välineet, jotta muun muassa EU:n rahoitusvälineestä kohdennettuja EU:n resursseja olisi helpompi käyttää.

⁷⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, maataloutta ja maaseutua, kalastusta ja meriä sekä vaurautta ja turvallisuutta koskevan eurooppalaisen rahaston perustamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta – johdanto-osan 22 ja 24 kappale.

Alusta tarjoaisi kaikenkokoisille kaupungeille mahdollisuuden tehdä yhteistyötä keskenään ja EU:n tasolla. Alustan on erityisesti tarkoitus tarjota tukea koko elinkaaren ajan. Tähän sisältyisivät muun muassa tarpeiden arviointi viimeisimpien saatavilla olevien tietojen ja välineiden avulla, valmiuksien kehittäminen yhteistyön ja vertaisoppimisen keinoin sekä strategisen suunnittelun ja hankekehittämisen tekninen tuki. Tämä nimenomaisesti kaupunkeja palveleva katsaus tuki□ ja rahoitusmahdollisuuksiin täydentää seuraavassa monivuotisessa rahoituskehityksessä ehdotettuja välineitä, joilla helpotetaan edunsaajien mahdollisuuksia saada EU:n rahoitusta. Yhteinen palveluväylä⁷¹ toimii keskitettynä yhteyspisteenä, josta hankkeiden toteuttajat löytävät tietoa rahoitusmahdollisuuksista.

Alusta perustuu lukuisista kaupungeista saatuun arvokkaaseen kokemukseen ja niissä käytössä oleviin toimintakehityksiin, ja sillä tuetaan kaupunkeja ja helpotetaan joustavan rahoituksen saantia. Sen taustalla on yhdenmetyjä kaupunkikehityssuunnitelmia, kuten koheesiopolitiikan kestävän kaupunkikehityksen strategiat, ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevan mission ilmastokaupunkisopimukset, kestävää energiaa ja ilmastoa koskevat toimintasuunnitelmat, kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmat, ympäristökehitykset⁷² ja sopeutumissuunnitelmat.

Kaupungeille on tarjolla tukea tiettyjen politiikan alojen lisäksi myös toiminnallisiin haasteisiin. Alustalla on tietoa sekä käynnissä olevista aloitteista että uusista tukimahdollisuuksista, joilla pyritään korjaamaan havaitut puutteet. Alustan tarkoitus on helpottaa erityisesti pienten ja keskisuurten kaupunkien tuensaantia, ja sillä pyritään vastaamaan uusiin haasteisiin joustavasti,

Alusta kerää yhteen paikkaan Euroopan komission kaupungeille tarjoamat tukityypit. Se on poliittisen toiminnan väline, joka tukee yhteistyötä kaupunkien kanssa. Alustalla julkaistaan kattavaa ja yksinkertaisesti esitettyä tietoa useista aloitteista ja tukilähteistä, jotka ovat helposti edunsaajien saatavilla. Kyseessä on aito yksinkertaistus, ja alusta luo EU:n tason lisäarvoa. Samalla se helpottaa kestävän ja yhdenmetyä kaupunkikehityksen eteen tehtävää monitasoista hallintoyhteistyötä.

⁷¹ COM(2025) 545 final.

⁷² Esimerkiksi Green City Accord □politiikka□aloite, jonka kautta kaupunginjohtajat edistävät kunnianhimoisia ympäristötavoitteita, jotka koskevat muun muassa ilman ja veden laatua, luontoa ja luonnon monimuotoisuutta, jätehuoltoa ja melun vähentämistä vuoteen 2030 mennessä. Aloitteen tavoitteena on parantaa elämänlaatua kaupungeissa, tukea Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja vauhdittaa ympäristölainsäädännön täytäntöönpanoa paikallisella tasolla.

EU:N KAUPUNKIALUSTA

Kuva 3. Havainnollistava kuva EU:n kaupunkialustan toiminnoista.

Alusta auttaa kaupunkia löytämään tukea, joka vastaa parhaiten niiden tarpeisiin, ja tarjoaa kaupungeille hyödyllisiä mahdollisuuksia. Tukivaihtoehdot vaihtelevat eri politiikanalojen ja tukityyppien mukaan:

a) Valmiuksien kehittäminen ja tietämyksen lisääminen, strateginen suunnittelu ja verkostoituminen

- Strategisen suunnittelun menetelmäkehysten ja työkalujen tuki, mukaan lukien yhdenmukiset missiotyypiset lähestymistavat, sekä yksinkertaistetun seurannan ja raportoinnin tuki
- Strategioiden ja politiikkojen täytäntöönpanoon liittyvien hallinnollisten valmiuksien ja toiminnallisten haasteiden tuki
- Vertaisoppimisen ja yhteistyömahdollisuudet sekä tietämyksen siirron helpottaminen
- Alusta voi helpottaa kaupunkien välistä yhteistyötä esimerkiksi hankinnoissa tarjoamalla yhteisiä hankintajärjestelmiä Euroopan komission tuella
- Kannustaminen teollisuuden ja kaupunkien väliseen vuoropuheluun
- Tietoa kansallisista, kahdensivuisista ja monensivuisista aloitteista, joilla kaupunkia autetaan tunnistamaan synergioita ja hyödyntämään olemassa olevia malleja ja käytäntöjä, joissa on käytetty EU:n välineitä ja muilta hallinnon tasoilta saatavaa tukea.

b) Innovatiivisten hankkeiden tukeminen

- Kaupunkeja tuetaan innovatiivisten hankkeiden kehittämisessä ja täytäntöönpanossa vuosien 2021–2027 eurooppalaisen kaupunkialoitteen tavoin. Eurooppalainen kaupunkialoite tarjoaa kaupungeille suoria taloudellisia resursseja innovatiivisiin hankkeisiin, joilla vastataan EU:n kannalta merkityksellisiin kaupunkihaasteisiin. Aloite on tuottanut useita skaalautuvia ja innovatiivisia ratkaisuja Euroopan kaupungeille.

c) Rahoitusneuvonta

Alustaan kuuluu rahoitus□ ja neuvontatukipalvelu, joka tarjoaa jäsenneulyä tietoa, neuvontapalveluja ja teknistä apua kaupunkien rahoituksen saannin helpottamiseksi. Rahoitusneuvonta tarjoaa tietoa ja teknistä tukea, joka auttaa kaupunkeja saamaan rahoitusta eri rahoituslähteistä. Neuvonta keskittyy erityisesti kansallisista ja alueellisista kumppanuussuunnitelmista saatavaan EU:n rahoitukseen, muista EU:n välineistä ja lähteistä, kuten Euroopan investointipankista, saatavaan rahoitukseen sekä yksityiseen rahoitukseen.

Komissio pyrkii tukemaan tätä siirtymää tarjoamalla kaupungeille johdonmukaiset puitteet, yhteisiä työkaluja ja pitkän aikavälin kumppanuuksia. Tähän sisältyy kaupunkien jatkuva tukipolku, joka ulottuu suunnitteluvaiheesta ratkaisujen käyttöönoton rahoituksen hankintaan. Alusta auttaa kaupunkeja kehittämään laatumerkin arvoisia investointisalkkuja ja helpottaa näin kaupunkien pääsyä EU:n rahoituksen piiriin.

d) Tieto□ ja työkalupankki

Kaupunkialustan tärkeänä tehtävänä on yhdistää saatavilla olevat tiedot ja tuoda ne kaupunkien ja kaupunkialueiden saataville. Alustan tiedot toimivat pohjana kaupunkipoliittiselle päätöksenteolle komission laatiman Euroopan kaupunkien tilaa koskevan säännöllisen kertomuksen ohella. Tiedon yhteentoimivuus ja sen laaja saatavuus ja käytettävyyys varmistetaan hyödyntämällä olemassa olevia standardeja ja eritelmiä.⁷³ Alusta helpottaa raportointia ja tietojen toimittamista. Lisäksi komissio aikoo selvittää, miten raportointivaatimusten synkronointia ja yhdenmukaistamista voitaisiin parantaa. Alustalle laaditaan myös yhteiset indikaattorit, joilla voidaan arvioida kaupunkipolitiikan vaikutusta eri temaattisiin aloihin. Indikaattorit perustuisivat olemassa oleviin seurantajärjestelmiin.

e) Jatkuvan vuoropuhelun tukeminen

Kaupunkialusta tukee jatkuvaa vuoropuhelua sekä korkealla poliittisella että teknisellä tasolla (ks. 4.2.1 kohta). Alustan kautta otetaan käyttöön mekanismeja, joilla kaupungit voivat osallistua poliittisten aloitteiden muotoiluun. Tämä edellyttää vuorovaikutusta hallitustenvälisten rakenteiden, kuten kaupunkien koskevan EU:n toimintaohjelman, muiden EU:n ja kansainvälisten kaupunkiverkostojen, myös aihepiirikohtaisten verkostojen, sekä kansallisten ja alueellisten välittäjäorganisaatioiden kanssa.

4.2.3 Ehdotettuun monivuotiseen rahoituskehukseen 2028–2034 sisältyvät EU:n varat

Euroopan komissio antoi ehdotuksensa vuosien 2028–2034 monivuotisesta rahoituskehuksesta 16. heinäkuuta 2025. Siinä esitetään kunnianhimoinen pitkän aikavälin talousarvio, joka on edellistä yksinkertaisempi, joustavampi ja strategisempi.

Jäsenvaltioiden ja alueiden käyttämät EU:n varat yhdistetään **kansallisissa ja alueellisissa kumppanuussuunnitelmissa** johdonmukaiseksi ja räätälöidyksi suunnitteluprosessiksi, joka on täysin yhdenmukainen unionin yhteisten painopisteiden, ja erityisesti taloudellisten, sosiaalisten ja alueellisten erojen vähentämistavoitteen, kanssa. Kumppanuussuunnitelmien avulla alueelliset ja paikalliset tarpeet, esimerkiksi erityyppisten alueiden, kuten maaseudun ja kaupunkialueiden tarpeet, voidaan ottaa joustavammin huomioon ja jäsenvaltioita ja alueita koskevia sääntöjä voidaan yksinkertaistaa.

Nykyisen koheesiopolitiikan tavoin kumppanuussuunnitelmien kehittämistä ohjaavat **kumppanuuden ja monitasoisen hallinnon** periaatteet. Jokaisen jäsenvaltion on **laadittava**

⁷³ SEMIC□tukikeskus | Yhteentoimiva Eurooppa □portaali.

ja pantava täytäntöön suunnitelmansa yhteistyössä alue- ja paikallisviranomaisten kanssa kunkin jäsenvaltion perustuslaillisten rakenteiden ja perinteiden mukaisesti.

Vastatessaan kaupunkialueiden haasteisiin kansallisissa ja alueellisissa kumppanuussuunnitelmissa jäsenvaltioiden olisi tarjottava kaupungeille ja muille kaupunkiviranomaisille mahdollisuuksia laatia uudistus- ja investointiohjelmia, jotka vastaavat niiden erityistarpeita.

EU:n poliittisen kehyksen mukaisten paikallisesti ja alueellisesti yhdennettyjen rahoitusmallien ohjelmasuunnitteluun voisi sisältyä myös tarvittavia **alueellisen tason uudistuksia**, mikä auttaisi jäsenvaltioita sekä maksimoimaan rahoituksen vaikutuksen että purkamaan sääntelyyn liittyviä tai muita esteitä.

Lisäksi jäsenvaltioiden suunnitelmien on osana aluekehitystä tuettava tehokkaasti alueellisia ja paikallisia yhteistyöaloitteita, myös **yhdennettyjä kaupunkikehitysstrategioita**.

Jo nykyisellä ohjelmakaudella 2021–2027 koheesiopolitiikalla tuetaan merkittävästi kaupunkikehitysstrategioita. Kaupunkien nykyisiin moninaisiin yhteenliittyviin haasteisiin vastaamiseksi kaupunkien on vahvistettava toimintavalmiuksiaan toimintavälineiden, sääntelytuen ja rahoituksen avulla. **Tästä syystä EU:n jäsenvaltioita ja alueita kannustetaan asettamaan kunnianhimoisempia kaupunkistrategioiden resursointiin liittyviä tavoitteita muun muassa kansallisissa ja alueellisissa kumppanuussuunnitelmissa kaupunkien erityispiirteet huomioon ottaen.**

Lisäksi kansallisiin ja alueellisiin kumppanuussuunnitelmiin tiiviisti liitettävällä **EU-välineellä**⁷⁴ tuetaan myös kaupunkiviranomaisia, jotta ne voivat kehittää innovatiivisia hankkeita, vahvistaa valmiuksien kehittämistä ja luoda toimintaympäristön, joka mahdollistaa kestävästä kaupunkikehitystä koskevan taitotiedon jakamisen.

Kaupungit voisivat mahdollisesti hyötyä **Euroopan kilpailukykyrahastosta** esimerkiksi puhtaan siirtymän ja teollisuuden hiilestä irtautumisen politiikkaikkunan kautta. Tämän politiikkaikkunan tarkoituksena on tukea puhtaan energian käyttöönottoon, hiilestä irtautumiseen ja järjestelmäsiirtymään liittyviä toimia. Sen kautta voidaan myös rahoittaa liikkumiseen tähtääviä hankkeita ja kestävästä matkailusta kaupungeissa. Myös resilienssiä ja turvallisuutta, puolustusteollisuutta ja avaruustoimintaa koskeva politiikkaikkuna voi auttaa kaupungeja parantamaan varautumistaan, suojaamaan elintärkeää infrastruktuuria, vahvistamaan puolustusta ja turvallisuutta sekä hyödyntämään tehokkaasti avaruuteen perustuvia teknologioita seurannassa, yhteenliitettävyyden varmistamisessa ja hätätilanteissa.

Euroopan kaupungit, joilla on ratkaiseva rooli alueellisen kilpailukykyvyn parantamisessa, voivat auttaa kansallisia hallituksia ja EU:n toimielimiä määrittämään ja priorisoimaan kilpailukykystrategioita ja edistämään **kilpailukykykompassin** yleisiä tavoitteita varmistamalla, että strategiat mukautetaan vastaamaan paikallisia tarpeita samalla kun pyritään saavuttamaan laajemmat EU:n tavoitteet.

Lisäksi kaupungit ja muut kaupunkiviranomaiset voivat vastata haasteisiinsa osallistumalla muihin EU:n ohjelmiin, kuten **Horisontti Eurooppa** -ohjelmaan, joka on osoittautunut innovaatio- ja tutkimustoimintaan hyvin soveltuvaksi.

⁷⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, maataloutta ja maaseutua, kalastusta ja meriä sekä vaurautta ja turvallisuutta koskevan eurooppalaisen rahaston perustamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta, SWD(2025) 565 final, liite XV.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita edistämään **uuden eurooppalaisen Bauhausin** arvojen ja periaatteiden sisällyttämistä ja valtavirtaistamista laajempiin EU:n, kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin kehittämisaloitteisiin ja □ohjelmiin, jotka liittyvät rakennusten ja asuinalueiden elvyttämiseen, mukaan lukien kohtuuhintaisten asuntojen tarjonnan varmistaminen. Näin voidaan lisätä osallistavia ja yhteisölähtöisiä investointeja.

Globaali Eurooppa □ohjelmalla voitaisiin tukea kansainvälistä yhteistyötä kaupunkikehitystä koskeissa EU:n poliittisissa painopisteissä ja erityisesti EU:n ehdokasmaiden kanssa. Tämä mahdollistaisi tiedon siirron, kaupunkihallintoon liittyvien valmiuksien kehittämisen, suunnittelun ja yhteisölähtöisen kehittämisen.

5. PÄÄTELMÄT

Kaupungeilla on Euroopan unionin tulevaisuuden kannalta keskeinen rooli. Niissä korostuvat kiireellisimmät Eurooppaa koettelevat haasteet ja niihin voidaan rakentaa huippuratkaisuja kehitteleviä yrityshautomoita laajennettavaksi Euroopan alueiden mittakaavaan. Kaupungit kohtaavat useita samanaikaisia haasteita, joihin on kehitettävä yhtenäistettyjä ratkaisuja. Kaikenkokoiset kaupungit toimivat kestävä kasvun moottoreina. Ne edistävät kehitystä paitsi rajojensa sisällä myös ympäröivillä alueilla, mukaan lukien maaseutu. Lisäksi suurin osa EU:n politiikasta ja lainsäädännöstä pannaan täytäntöön kaupungeissa. Kilpailukykyisemmän, esteettömämmän, osallistavamman, häiriönsietokykyisemmän ja yhtenäisemmän Euroopan, joka toteuttaa vihreää ja digitaalista siirtymää oikeudenmukaisesti ja kunnianhimoisesti, menestys on suoraan sidoksissa kaupunkien menestykseen.

Komissio esittää tässä EU:n kaupunkiagendassa visionsa sekä poliittiset toimet, joilla se auttaa kukoistavia kaupunkeja vastaamaan niiden kohtaamiin nykyisiin ja tuleviin haasteisiin.

Koska kaupungit edistävät EU:n painopisteiden saavuttamista paikallisella tasolla, komissio tehostaa vastedeskin yhteistyötään kaupunkien kanssa ja haluaa oppia niiden kokemuksista. Näin se varmistaa, että EU:n politiikalla ja lainsäädännöllä on johdonmukaiset ja myönteiset vaikutukset myös käytännössä. Siksi komissio huolehtii jatkossa, että kaupungeille annetaan ääni EU:n päätöksenteossa ja täytäntöönpanossa koheesiopolitiikan kumppanuutta ja monitasoista hallintoa koskevien periaatteiden mukaisesti. Nämä periaatteet ovat edelleen keskeisessä asemassa komission ehdotuksessa seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehikseksi.

Kaupungit voivat edistää innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa, joten on ratkaisevan tärkeää tarjota kaupungeille tähän tarvittava rahoitus, paremmat valmiudet ja lisää tietämystä sekä yhteisö, joka mahdollistaa politiikkaoppimista ja täytäntöönpanoa vauhdittavan kanssakäymisen. Komissio pyrkii yksinkertaistamaan ja virtaviivaistamaan kaupungeille ja muille kaupunkialueille annettavaa tukea. Tänäa julkaistun kaupunkiportaalin kautta annettava komission tekninen tuki ja tuleva kaupunkialusta vastaavat kaupunkien tarpeisiin ja luovat niille mahdollisuuksia, ottaen huomioon niiden erityispiirteet, haasteet ja toiminta□alat. Kaupungeille tarjotaan myös yhteistyötä ja osaamisvaihtoa edistäviä räätälöityjä ratkaisuja.

Jäsenvaltioita kannustetaan tukemaan kaupunkikehitystä koheesiopolitiikan rahastojen ja muiden välineiden avulla sekä käynnissä olevalla että vuoden 2027 jälkeisellä kaudella. Komissio kehottaa kaikkia sidosryhmiä osallistumaan tähän uuteen EU:n kaupunkikumppanuustyöhön, ja se seuraa EU:n kaupunkiagendan täytäntöönpanoa yhdennetysti ja osallistavasti.

LIITE 1: EU:N KAUPUNKIAGENDAN LIPPULAIVATOIMET

Seuraavassa luettelossa esitetään toimet, jotka komissio aikoo toteuttaa EU:n kaupunkiagendan täytäntöönpanemiseksi.

Nr o	Toimi	Aikataulu
JATKUVA VUOROPUHELU		
1.	Korkean tason poliittinen vuoropuhelu paikallisviranomaisten kanssa	2026 alkaen
2.	Kaupunkialan toimijoiden kohdennetut tekniset kuulemiset	2026 alkaen
3.	Säännöllinen vuoropuhelu Euroopan alueiden komitean ja Euroopan parlamentin kanssa	2026 alkaen
4.	Kaupunkifoorumi (joka toinen vuosi)	Seuraavaksi vuonna 2027
5.	Kertomus Euroopan kaupunkien tilasta	2026 alkaen
YKSINKERTAISTAMINEN JA VALMIUKSIEN KEHITTÄMINEN		
6.	EU:n kaupunkiportaali	Vuoden 2025 viimeinen neljännes
7.	Eurooppalainen kaupunkialoite – 4. innovatiivisia toimia koskeva ehdotuspyyntö ja kaupunkien neuvontapalvelu (Cities helpdesk)	Vuoden 2026 ensimmäinen ja kolmas neljännes
8.	EU:n kaupunkialusta	2028
INVESTOINNIT		
9.	Nykyisen monivuotisen rahoituskehysten mukainen tuki	Jatkuu vuoteen 2027 asti
10.	Seuraavan monivuotisen rahoituskehysten mukainen tuki	2028–2034